

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma Lappeenranta
Liiketalous
Yritysjuridiikka

Anne Nyrkkö

Valokuvan tekijänoikeus ja valokuvan juridinen käyttö

Opinnäytetyö 2015

Tiivistelmä

Anne Nyrkkö

Valokuvan tekijänoikeus ja valokuvan juridinen käsikirja, 49 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalous

Yritysjuridiikka

Opinnäytetyö 2015

Ohjaaja: lehtori Raili Toikka, Saimaan ammattikorkeakoulu

Valokuvien tekijänoikeus on hämärtynyt internetin aikakaudella. Internetissä olevia valokuvia pidetään kaikkien omaisuutena, joita voidaan vapaasti käyttää eri tarkoituksiin. Lisäksi valokuvaus on yleistynyt paljon matkapuhelinten kameraominaisuuksien takia. Valokuvia julkaistaan tämän takia internetissä koko ajan enemmän ja sinne päätyy paljon kuvia, jossa kuvan kohteilta ei ole kysytty lupaa.

Tutkimuksen teoriaosassa käsittelin valokuvan tekijänoikeuden historian kehittymistä Suomessa, valokuvan tekijänoikeuden eri osa-alueita, valokuvateoksen määritelmää, tekijänoikeuden lähioikeuksia sekä tekijänoikeusrikkomuksen ja -rikkoksen määritelmiä. Yhtenä osa-alueena käsittelin myös Tekijänoikeusneuvoston tehtäviä ja lausuntoja. Lisäksi selvitin, mitä keinoja on riitojen ratkaisuun.

Tutkimukseni tuloksena syntyi valokuvan juridinen käsikirja. Käsikirjassa selvitin mitä, missä ja ketä saa kuvata ja mitä julkaista tekijänoikeuslain ja rikoslain näkökulmasta. Tutkin myös internetissä vapaasti jaettavien valokuvien käyttöä. Lisäksi esittelin erilaisia oikeustapauksia, joihin liittyi valokuvan luvaton käyttö. Lisätietoa aiheesta sain myös muutamalla haastattelulla.

Tutkimusosani yhtenä osa-alueena oli Facebook ja sen tekijänoikeus, sillä nykyisen käyttöehdon mukaan Facebook omistaa kaikki sinne ladatut valokuvat. Tutkin yhtiön käyttöehtoja ja sen vaikutuksia Facebookin käyttäjiin.

Oman valokuvan käyttö internetissä vaatii harkintaa, jossa täytyy miettiä kuvan kohde ja kuvauspaikka. Toisen valokuvaajan valokuvan käyttö tarvitsee aina kuvaajan luvan. Lisäksi mainoskuviin täytyy pyytää kuvassa olevien henkilöiden lupa.

Asiasanat: valokuva, tekijänoikeus, tekijänoikeuden rikkominen, rikoslaki, tekijänoikeuslaki

Abstract

Anne Nyrkkö

Photographic Copyright and its Legal Application, 49 Pages

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme Business Administration

Specialisation in Business Law

Bachelor's Thesis 2015

Instructor: Mrs Raili Toikka, Senior Lecturer

The rules on photographic copyrights have become blurred in recent years. This can be attributed partly to the ease and increased frequency of people taking photographs and sharing them online. Many photographs are published online without the permission of their owner or the subject being consulted. People rarely consider the copyrights of the photograph before publishing it online or in social media.

This study looks into how the photographic copyrights have developed under the Finnish law over the years. It also explains the current photographic copyright requirements and what kind of consequences there are for copyright infringements.

The objective of this study was to put together a legal manual for photographic copyright. The manual explains for what purpose, where and when an individual is allowed to use a photograph and what can be published online. One of the focus points in the manual is Facebook and its rules over picture sharing and issues concerning their copyrights. In short everyone should always consider copyrights and their implications before publishing photographs online.

Keywords: Photography, copyright, copyright law

Sisältö

Käsitteet ja lyhenteet.....	5
Lakiviittaukset	5
1 Johdanto.....	6
2 Valokuvan tekijänoikeuden historiaa Suomessa.....	9
2.1 Kansainväliset tekijänoikeussopimukset.....	11
3 Valokuvan tekijänoikeus	12
3.1 Tekijänoikeuden siirtyminen.....	13
3.2 Tekijänoikeuden ulosmittaus.....	14
3.3 Yksityinen käyttö.....	14
3.4 Kuvasto.....	14
4 Valokuva ja valokuvateos	15
4.1 Tekijänoikeusneuvoston lausunto – Urho Kekkonen	17
4.2 Tekijänoikeusneuvoston lausunto – Paavo Nurmi	19
5 Valokuvan lähioikeudet.....	20
5.1 Taloudelliset oikeudet	20
5.2 Moraaliset oikeudet.....	21
6 Tekijänoikeuden rikkominen	23
6.1 Tekijänoikeusrikos	23
6.2 Tekijänoikeusrikkomus.....	24
6.3 Riitojen ratkaisu	24
6.4 Tekijänoikeusneuvosto	25
7 Tekijänoikeuden ja valokuvan juridinen käsikirja	25
7.1 Valokuvattavan kohteen sijainti.....	26
7.2 Oikeus omaan kuvaan	29
7.2.1 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	29
7.2.2 Kunnianloukkaus.....	30
7.2.3 Törkeä kunnianloukkaus	30
7.2.4 Syyteoikeus.....	31
7.2.5 Mainoskuvat	31
7.2.6 Lehtikuvat.....	33
7.2.7 Valokuvaamalla tehty muotokuva.....	33
7.3 Oman valokuvan julkaiseminen	34
7.4 Toisen henkilön ottaman valokuvan julkaiseminen internetissä.....	35
7.5 Julkaistun valokuvan käyttäminen toisissa teoksissa.....	36
7.6 Facebook ja tekijänoikeus.....	37
8 Yhteenveto.....	40
9 Pohdinta.....	43
Valokuvat	45
Lähteet.....	45

Käsitteet ja lyhenteet

§	Pykälä
Luonnollinen henkilö	Luonnollisia henkilöitä ovat vain ihmiset. Yritys ei voi olla luonnollinen henkilö.
Moraaliset oikeudet	Tekijän moraaliset oikeudet kieltävät mm. väärentämästä tai käyttämästä loukkaavalla tavalla toisen teosta ja vaativat mainitsemaan tekijän nimen. Moraalisilla oikeuksilla suojataan valokuvaajaa.
Ratifioida	Ratifiointia käytetään erityisesti valtiosopimuksissa ja se tarkoittaa sopimuksen lopullista hyväksymistä, vahvistamista ja saattamista voimaan.
Taloudelliset oikeudet	Valokuvaajalla on mahdollista sopia haluamallaan tavallaan teoksensa käytöstä ja saada sen käytöstä korvaus.
Tekijänoikeus	Oikeus omaan työhönsä ja saada siitä korvausta.
Teos	Teoksen luojalla on siihen tekijänoikeus. Valokuvakin on teos.
Yksityinen käyttö	Yksityinen käyttö on omiin ja henkilökohtaisiin tarkoituksiin tapahtuvaa käyttöä. Yksityinen käyttö koskee vain luonnollisia henkilöitä, yrityksellä ei voi olla yksityistä käyttöä.

Lakiviittaukset

Asetus kirjailijan ja taiteilijan oikeudesta työnsä tuotteisiin AsK 8/1880

Laki oikeudesta valokuvaan 1961/405

Laki oikeudesta valokuvaan 1927/175

Perustuslaki. 11.6.1999/731

Rikoslaki. 19.12.1889/39

Tekijänoikeuslaki. 8.7.1961/404

1 Johdanto

Tutkimukseni kohde on valokuvan tekijänoikeus. Kiinnostuksen aihetta kohtaan sain IT-oikeuden kurssista ja harrastuksestani, joka on valokuvaus. Näiden kahden kiinnostavan aiheen yhdistäminen sai minut tarttumaan tähän aiheeseen, sillä valokuvan tekijänoikeus tunnetaan erittäin huonosti.

Valokuvaajilla on oikeus saada korvausta luomastaan työstä. He ovat taiteilijoita siinä kuin taidemaalarit, musiikintekijät ja kirjailijat. He saavat palkkansa valokuvistaan. Lakiin kirjattu oikeus saada korvausta on heidän perusoikeutensa ja valokuvien luvaton käyttö vie taiteilijan palkan.

Todennäköisesti suurin syy siihen, että tekijänoikeuslaki tunnetaan huonosti, on internetissä saatava materiaali. Kuvia saa parilla klikkauksella kopioitua, eikä monelle ihmiselle tule mieleenkään, että kuva olisi tekijänoikeuden alainen. Valokuvan tekijänoikeusrikkomuksista saadut rangaistukset ovat myös verrattain pieniä, joten tämäkään ei pelota tekijänoikeuden rikkojia.

Kopiosto teetti vuonna 2011 valokuvaajille kyselyn, johon vastasi 187 valokuvaajaa. Siinä selvitettiin, kuinka paljon tietoverkoissa käytetään luvatta valokuvia. Puolet vastaajista oli löytänyt valokuviaan eri tietoverkoista ilman heidän lupaansa. Valokuvia oli napattu kuvaajien omilta www-sivuilta ja niitä oli käytetty sosiaalisessa mediassa, yritysten ja yksityisten ihmisten www-sivuilla sekä verkkolehdistä.

Valokuvauksen lisääntyminen kännykkäkameroiden myötä on kasvattanut suosiotaan. Valokuvia otetaan eri tilanteissa ja valokuvia myös julkaistaan paljon esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Tutkimusosassa tarkoituksena on selvittää mitä, missä ja ketä saa kuvata, sekä mitä voidaan julkaista.

Kesällä 2014 suoritin Karelia-ammattikorkeakoulussa kurssin, jossa yhtenä tehtävänä oli tehdä internetissä kyselytutkimus. Luonnollisesti tein kyselyn, jossa selvitin ihmisten tietämystä tekijänoikeuksista yleensä sekä valokuvan tekijänoikeuksista. Tutkimuksen kohdistin opiskelutovereille sekä erääseen kaveriryhmään Facebookissa. Tutkimuksen tuloksena sain selville, että tekijänoikeudet olivat tuntemattomia useimmille vastaajille.

Alla on muutamia esimerkkejä vastauksista:

Teos on mielestäsi: (suluissa vastaajien lukumäärä)

Valokuva	(9)	30 %
Kirja	(12)	40 %
Tietokoneohjelma	(6)	20 %
Sanomalehtiutinen	(2)	7 %
Ei mikään näistä	(1)	3 %

Kirja miellettiin paremmin teokseksi. Valokuvaa ei niin moni pitänyt teoksena.

Suojaako Copyright-merkki valokuvan?

Kyllä	(9)	69 %
Ei	(1)	8 %
En tiedä	(3)	23 %

Moni luulee, että copyright-merkki antaisi lisäsuojan valokuvalle. Copyright-merkki ei anna lisäsuojaa, sillä kaikki valokuvat saavat ainakin valokuvan suojan. Sillä voi tietenkin ilmaista, että kyseinen kuva nauttii tekijänoikeussuojaa.

Miten valokuva saa teostason?

Kaikki valokuvat saavat teostason	(1)	8 %
Valokuvan on oltava luovan työn tulos	(2)	15 %
Valokuva täytyy julkaista	(4)	31 %
Kaikki edellä mainitut	(6)	46 %

Tässä vastauksessa teostaso oli heikosti ymmärretty. Vain kaksi vastaajaa tiesi oikean vastauksen.

Näiden vastausten perusteella voidaan siis päätellä, että tekijänoikeusrintamalla olisi vielä paljon tehtävää. Tämän myötä näen, että tutkimus on hyödyllinen. Tutkimusta tehdessäni huomasin myös monissa kirjoissa ja artikkeleissa asia-
virheitä. Artikkelien kirjoittajillekin oli ollut epäselvää, kuinka esimerkiksi suoja-
aika muodostuu.

Tässä tutkimuksessa aion perehtyä erilaisiin valokuvan tekijänoikeuksiin, lähioi-
keuteen sekä tekijänoikeusloukkauksiin Suomessa. Tutkimusosassa laadin kä-
sikirjan valokuvan juridiseen käyttöön. Tutkimuksen tuloksena saadaan kattava
selvitys valokuvan tekijänoikeudesta valokuvaan; mitä saa kuvata, ketä saa ku-
vata ja missä saa kuvata. Lisäksi paneudun myös kuvien julkaisemiseen. Yhte-
nä osa-alueena selvitän myös Facebookin tekijänoikeutta ja valokuvan käyttöä
siellä.

Tutkimusosani on laadullinen tutkimus, jossa selvitän tekijänoikeuslain ja rikos-
lain kautta valokuvan juridista käyttöä. Lisäksi lisätietoa tuodaan muutamalla
haastattelulla.

2 Valokuvan tekijänoikeuden historiaa Suomessa

Ensimmäinen tekijänoikeuslaki annettiin Suomessa 15.3.1880, joka oli nimeltään Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus kirjailijan ja taiteilijan oikeudesta työnsä tuotteisiin (AsK 8/1880). Asetuksessa määriteltiin yksityiskohtaisesti sakkorangaistukset ja vahingonkorvausten määrät.¹ Asetuksessa oli erityissäännös koskien valokuvaa, jossa luonnosta otettua valokuvaa ei saanut viiden vuoden aikana jäljentää myytäväksi. Valokuvassa tuli olla valokuvaajan nimi ja kuvanottovuosi. Jos valokuva oli tilattu työ, siihen vaadittiin tilaajan suostumus.²

Seuraavan kerran tekijänoikeuksiin puututtiin itsenäisessä Suomessa. Hallituksen esityksessä 89/1926vp. määriteltiin oikeudet valokuviin.³ Ehdotus sisälsi mm. tekijänoikeuden henkisiin tuotteisiin, oikeudesta valokuviin, rahastosta henkisen työn tukemiseksi ja taiteilijan oikeudesta palkkioon, kun hänen teoksensa myydään. Laki oikeudesta valokuviin säädettiin vuonna 1927 ja siinä määriteltiin rangaistavaksi mm. laittomasti maahantuotuihin kappaleet, henkisen tuotteen monistamisen ja määrättiin tekijän ilmoittamisen, milloin lähde on mainittava.

Vuonna 1961 säädettiin laki oikeudesta valokuvaan (405/1961). Laissa määriteltiin seuraavia asioita:

- Yksinomainen oikeus valmistaa kappaleita ja näyttää sitä julkisesti.
- Valokuvaajan nimi on ilmoitettava *”sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii”*.
- Kuvaa ei saa muuttaa ja kuvaa ei saa esittää loukkaavassa muodossa
- Valokuva on julkaistu, kun se on *”luvallisesti julkaistu, pantu julkisesti näytteille tai muutoin saatettu yleisön saataviin”*.
- Valokuvasta saa valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöä varten.
- Valokuvan tekijänoikeuden voimassaoloaika on 25 vuotta kuvan julkaisusta.

---

¹ Sorvari 2007, s. 7

² Haarman 2005, s. 8

³ HE 1926:89

- Oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan kuuluu tilaajalle, jollei toisin ole nimenomaan sovittu. Valokuvaaja voi kuitenkin yleiseen tapaan panna kuvan näytteille mainostarkoituksessa, mikäli tilaaja ei sitä kiellä.
- Väärinkäytöstä on suoritettava valokuvaajalle tai hänen oikeudenomistajalleen kohtuullinen hyvitys.
- Tahallisesta ja varomattomasta käytöstä on lisäksi suoritettava korvaus myös kärsimyksestä ja muusta haitasta.

Vuonna 1995 laki oikeudesta valokuvaan kumottiin ja valokuvan suoja sisällytettiin tekijänoikeuslakiin. Lisäksi säädettiin tekijänoikeuden siirtymisestä kuolintapauksessa ja tekijänoikeuden ulosmittaamisesta. Valokuvateoksen suoja-aika nousi koskemaan koko valokuvaajan elinikää ja 70 vuotta tekijän kuolemasta. Vuoden 1995 lainmuutoksen yksi merkittävä asia oli tekijänoikeusrikoksen siirtäminen rikoslakiin. Tekijänoikeusrikos oli edelleen rangaistava vain, mikäli se on tahallista.

Vuonna 2005 säädetty tekijänoikeuslain muutos määritteli valokuvan tekijänoikeuteen mm. seuraavat asiat:

- Valokuvaajan taloudelliset oikeudet valokuvaan.
- Tavallisen valokuvan suoja-aika nostettiin 50 vuoteen.
- Valokuvaajalla on yksinoikeus tilapäisen kappaleen valmistaminen.
- Valokuvaa voidaan käyttää yksityiseen käyttöön.
- Valokopiointi.
- Teoksen käyttäminen opetustoiminnassa.
- Kappaleiden valmistaminen arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa.

Vuonna 2006 tehtiin tekijänoikeuslain muutos valokuvan jälleenmyyntikorvauksesta, jossa teoksen tekijällä on oikeus saada korvaus teoksen jälleenmyynnistä, johon hän osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei kuitenkaan ole, mikäli yleisölle avoin museo ostaa teoksen yksityishenkilöltä.

Vuosien 1995–2006 mainituilla lakimuutoksilla oli tarkoitus muuttaa tekijänoikeuksiin liittyvä Suomen lainsäädäntö yhteneväiseksi EU:n lainsäädännön kanssa.⁴

2.1 Kansainväliset tekijänoikeussopimukset

Kansainväliset tekijänoikeussopimukset eri maiden välillä eivät ole olleet helppoja toteuttaa. Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n tarkoituksena oli saada tekijänoikeussopimus eri maiden välillä, sillä digitaalinen ympäristö asettaa omat haasteensa.⁵

WIPO:n hallinnoiman, Bernin yleissopimuksen tarkoituksena on suojella kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijänoikeuksia eri maissa. Sopimus allekirjoitettiin vuonna 1886 ja Suomi liittyi siihen vuonna 1928.⁶ Suomea sitoo vuonna 1971 tehty sopimus, joka ratifioitiin vuonna 1986.

Yleissopimuksen perusajatuksena on, että jokainen sopimuksen jäsenvaltio antaa saman kohtelun eri jäsenmaissa tekijänoikeusasioissa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jos jossakin maassa on korkea tekijänoikeussuoja, sama suoja on annettava matalan suojan maassa. Poikkeuksen muodostaa ainoastaan suoja-aika, jolloin alkuperämaan suoja-aika pysyy samana. Tämä tarkoittaa, että mikäli ulkomaisen valokuvan tekijänoikeussuoja on päättynyt ulkomailla, sillä ei ole myöskään tekijänoikeussuojaa Suomessa. Lisäksi sopimuksessa määriteltiin, että tekijänoikeussuojaa saavan teoksen ei tarvitse täyttää muotovaatimuksia, kuten rekisteröintiä. Sopimuksen suoja-ajaksi määriteltiin tekijän elinaika ja 50 vuotta hänen kuolemastaan.⁷

Sopimusmailta vaaditaan vähimmäisvaatimukset maiden omassa tekijänoikeuslainsäädännössä. Tämä taas on aiheuttanut sen, että kehitysmaat ovat joutuneet jättäytymään sopimuksen ulkopuolelle. Lisäksi jäsenmaat joutuvat yksimielisesti päättämään lakimuutoksista ja vuonna 1971 tehty sopimus on jäänyt jäl-

---

⁴ Nordberg & Vuorenmaa 2006, s. 6

⁵ Minedu

⁶ Haarman 2005, s. 27–29

⁷ Haarman 2005, s. 28–29

keen nykyajasta. Tämän takia tehtiin niin sanottu lisäpöytäkirja, WIPO-sopimus.⁸

WIPO-sopimus hyväksyttiin Suomessa vuonna 2010. Sen keskeisenä ajatuksena oli kirjallisten ja taiteellisten teoksien suojaaminen tehokkaasti ja yhdenmukaisesti sekä luoda kansainvälisiä sääntöjä ja selkeyttää sääntöjen tulkintaa. Lisäksi tällä sopimuksella oli tarkoitus luoda kannustin taiteellisen työn tekijöille.⁹

Bernin sopimuksen lisäksi Suomi on allekirjoittanut vuonna 1963 Yleismaailmallisen tekijänoikeussopimuksen. Tässä sopimuksessa on lyhyempi suoja-aika, 25 vuotta, joten myös useimmat kehitysmaat ovat tässä mukana. Kuitenkin, mikäli maa kuuluu myös Bernin sopimukseen, ei Yleismaailmallista tekijänoikeussopimusta käytetä.¹⁰

3 Valokuvan tekijänoikeus

Laissa ei ole määritelty tarkasti valokuvan käsitettä. Valokuvalla tarkoitetaan kuvaa, joka syntyy valon vaikutuksesta valolle herkälle materiaalille. Määritelmä kattaa myös infrapunalla ja röntgensäteellä otetut kuvat. Kiinnitysalustana voi olla mikä tahansa tarkoitukseen sopiva väline tai aine. Näin ollen valokuva on myös tietokoneen muistiin digitaalisesti tallennettu kuva. Myös digitaalikameran ja matkapuhelimen kameralla otettu kuva on lain tarkoittama valokuva¹¹

Tekijänoikeus valokuvaan syntyy välittömästi kuvan ottohetkellä lain nojalla, joten mitään rekisteröintiä tai ilmoitusta ei tarvitse tehdä valokuvan suojaamiseksi.¹² Kuvaa ei tarvitse julkaista missään tai siihen ei tarvitse laittaa tekijänoikeussymbolia ©.

Valokuvan tekijänoikeus on kuvan ottajalla ja kuva voidaan julkaista suoja-ajan aikana vain hänen luvallaan. Tekijänoikeus valokuvaan ei välttämättä tule sille,

---

⁸ Haarman 2005, s. 29–30

⁹ Valtiosopimus 2010:17

¹⁰ Haarman 2005 s. 30–31

¹¹ Harenko 2006, s. 428–429

¹² Nordberg & Vuorenmaa 2006, s.15

joka on painanut laukaisinta, vaan sille, joka on keskeisesti vaikuttanut kuvan syntyyn. Tekijänoikeus voi tulla myös usealle henkilölle, jotka ovat vaikuttaneet kuvan syntyyn. Tässä tapauksessa on hyvä tehdä kirjallinen sopimus, jossa määritellään eri henkilöiden oikeudet.¹³

Tekijänoikeus valokuvateokseen tai valokuvaan voi syntyä vain luonnolliselle henkilölle, ei koskaan yritykselle. Valokuvan tekijänoikeuden voi kuitenkin myydä yhtiölle.¹⁴

3.1 Tekijänoikeuden siirtyminen

Tekijänoikeuden voi siirtää toiselle osapuolelle. Tekijänoikeuslain 27 §:n mukaan tekijänoikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Tekijänoikeuslain 28 §:n mukaan luovutettua teosta ei kuitenkaan saa muuttaa eikä sitä voi luovuttaa kenellekään toiselle. Liikkeen luovutuksen yhteydessä tekijänoikeuden voi kuitenkin siirtää. Luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä.

Tekijänoikeus ei ole tiukasti tekijään sidottu oikeus. Tekijänoikeus on edelleen luovutettavissa ja se jatkuu edelleen tekijän kuollessa perintö- ja testamenttioikeuden mukaisesti. Tekijänoikeus voidaan siirtää vain taloudellisten oikeuksien osalta, moraalisia oikeuksia ei voida siirtää.¹⁵

Tekijän eläessä hän yksin määrää tekijänoikeudestaan. Tekijänoikeus ei voi siirtyä avioeron seurauksena ja julkistamattomia teoksia ei voida siirtää osituksessa toiselle henkilölle.¹⁶ Kuolinpesä saa kaikki tekijänoikeudet, niin moraaliset kuin taloudellisetkin oikeudet tekijän kuoltua.¹⁷

On tärkeää erottaa teoskappaleen luovutus ja tekijänoikeuden luovutus. Teoksen kappaleen luovutus ei tarkoita tekijänoikeuden luovutusta. Osapuolet voivat

---

¹³ Suvanto ym. 2009, s.152

¹⁴ Suvanto ym. 2009, s.153

¹⁵ Haarman 2005, s. 293

¹⁶ Haarman 2005, s. 293

¹⁷ Haarman 2005, s. 294

kuitenkin sopia, että teoksen taloudelliset oikeudet siirtyvät kaupan mukana ostajalle.¹⁸

3.2 Tekijänoikeuden ulosmittaus

Tekijänoikeuslain 42 §:ssä määritellään tekijänoikeuden ulosmittauksesta seuraavasti: *”tekijänoikeutta ei ole lupa ulosmitata tekijältä itseltään eikä siltä, jolle se on siirtynyt avio-oikeuden, perinnön tai testamentin nojalla”*.

Edellä mainitun säädöksen tarkoituksena on suojata tekijä ja hänen läheisiään, jottei heidän tarvitse julkaista teosta pakon edessä. On myös huomioitava, että ulosmittauskielto ei koske sitä, jolle tekijä on luovuttanut tekijänoikeutensa. Tekijänoikeuspalkkiot voidaan kuitenkin ulosmitata.¹⁹

3.3 Yksityinen käyttö

Tekijänoikeuslain 12 §:ssä määritellään yksityisestä käytöstä. Lain mukaan jokainen saa valmistaa julkistetusta teoksesta muutaman kappaleen yksityistä käyttöä varten. Teoksesta saa valmistaa kappaleita yksityistä käyttöä varten myös ulkopuolinen toimija. Edellä mainittu koskee myös valokuvaa, mutta se ei koske esimerkiksi sävellysteosta tai veistosta.

Yksityinen käyttö on sallittua vain luonnollisille henkilöille ja yksityistä käyttöä ei ole valmistaminen ansiotarkoituksessa. Käyttö on yksityistä silloin, kun se liittyy opiskeluun, tutkimustoimintaan tai harrastustoimintaan, joka ei kuitenkaan saa olla kaupallista. Motiivina voi olla virkistystarve tai esteettinen tarve. Kopioita voi valmistaa myös perheenjäsenille tai tuttavapiirille.²⁰

3.4 Kuvasto

Kuvasto on visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys ja se on perustettu vuonna 1987. Kuvasto valvoo edistää visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeuksia ja myöntää käyttöluovia teosten käyttäjille eri medioissa. Lisäksi Kuvasto antaa tekijänoikeusneuvontaa, tiedottaa kuvataiteen oikeuksista, sekä

---

¹⁸ Haarman 2005, s. 294

¹⁹ Haarman 2005, s. 328

²⁰ Haarman 2005, s. 179

toimii vaikuttajana tekijänoikeuslainsäädännössä. Kuvasto tilittää taiteilijoille sekä heidän perikunnilleen kuuluvat jälleenmyyntikorvaukset.²¹

Kuvasto toimii myös kansainvälisesti: jos suomalaisen kuvataiteilijan teosta käytetään ulkomailla, järjestön sisärjestöt tilittävät korvaukset Kuvastolle. Kun ulkomaista kuvaa käytetään Suomessa, Kuvasto tilittää kuvan korvaukset sisärjestölle.²²

4 Valokuva ja valokuvateos

Valokuva saa suojauksen kahdella eri tavalla, joko valokuvana tai valokuvateoksena. Valokuvateoksessa suoja-aika on voimassa koko valokuvaajan eliniän ja 70 vuotta tekijän kuolemasta. Mikäli tekijöitä on useampi, lasketaan 70 vuotta viimeisimmän elossa olevan kuolemasta. Tavallisessa valokuvassa suoja-aika on 50 vuotta valokuvan valmistusvuoden päättymisestä.²³ Voidaan siis laskea, että jos valokuvaaja ottaa teostason ylittävän valokuvan 25-vuotiaana ja kuolee 90-vuotiaana, valokuva saa tekijänoikeudellista suojaa 135 vuotta.

Suurin osa valokuvista nauttii tavallista valokuvan suojaa ja näiden suoja aika on 50 vuotta valokuvan valmistamisesta. Tavallisia valokuvia voivat olla mm. epäonnistuneet ja tärähtäneet valokuvat, hienot luontokuvat ja korkeatasoiset lehtikuvat.²⁴

Valokuva ei saa teostasoa, vaikka se olisi korkeatasoinen. Lisäksi valokuvan huolellinen suunnittelu ei tuo valokuvalle teostasoa. Teostason määrittää vain oikeuskäytäntö.²⁵ Valokuvateoksina suojataan ne valokuvat, jotka ovat itsenäisiä ja omaperäisiä. Lisäksi valokuva on pitänyt ottaa valokuvaamalla tai siihen verrattavalla valmistustavalla.²⁶

Valokuvan teostason ylittymisen arvioiminen tehdään määrittämällä valokuvan lopputulos ja valokuvaajan tekemät lopputulokseen vaikuttaneet valinnat. Teos-

---

²¹ Kuvasto

²² Kuvasto

²³ Suvanto ym. 2009, s.155

²⁴ Harenko ym. 2006, s. 429–430

²⁵ Harenko ym. 2006, s. 429

²⁶ Nordberg & Vuorenmaa 2006, s. 14

tasoa arvioitaessa tarkastellaan valokuvaa eri elementtien muodostamana kokonaisuutena. Valokuvaaja voi tehdä lopputulokseen vaikuttavia valintoja ennen valokuvan ottamista. Näitä ovat esimerkiksi kuvan erityspiirteet, sommittelu, rajaus, kontrasti, terävyysalue, kuvakulma, valotus tai kuvauskohteen lisävalaiseminen. Valokuvaaja voi kuvan otettuaan myös käsitellä valokuvaa eri tavoin.²⁷ Valokuvaa arvioitaessa voidaan käyttää seuraavaa peruskysymystä: ”*Olisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätenyt samanlaiseen lopputulokseen?*”²⁸

Valokuvan julkaisemisella tai julkaisemattomuudella ei ole merkitystä arvioitaessa, ylittääkö valokuva teoskynnyksen. Valokuvaajan ammattitaidolla ei ole myöskään merkitystä valokuvanteoskynnyksen arvioimisessa, myös amatööri-valokuvaaja voi luoda teosvalokuvan. Teostason ylittävä valokuva voi olla tarkoitettu lehtikuvaksi, valokuvanäyttelyyn tai perheen valokuva-albumiin.²⁹

Tekijänoikeusneuvosto antaa pyydettyä lausuntoja valokuvan teostasoon. Tekijänoikeusneuvosto on tehnyt neljä päätöstä, jolloin valokuva on saanut teostason. Ensimmäinen ratkaisu tehtiin vuonna 2007 (TN 2007:15)³⁰ toinen 2009 (TN 2009:17)³¹ kolmas 2011 (TN 2011:9)³² ja neljäs vuonna 2013 (TN 2013:3)³³.

Seuraavissa kappaleissa on esitelty kaksi tekijänoikeusneuvoston ratkaisua, joista molemmat ovat aiheuttaneet paljon keskustelua. Toinen valokuva on otettu vuonna 1952 ja toinen vuonna 1961. Täytyy muistaa, että tekniikka ja teknologia olivat tuohon aikaan toiset, kuin nykyiset valokuvauslaitteet.

---

²⁷ TN 2013:3

²⁸ IPRinfo 4/2013

²⁹ TN 2013:3

³⁰ TN 2007:15

³¹ TN 2009:17

³² TN 2011:9

³³ TN 2013:3

4.1 Tekijänoikeusneuvoston lausunto – Urho Kekkonen

KOTIMAA

Wikipedia nuolee näppejään - Tämä kaikkien tuntema uutiskuva on teos

VERKKOUUTISET 29.4.2013 klo 15:56 (päivitetty 29.4.2013 klo 16:00)

Kekkoskuvaa ei voida käyttää vapaasti esimerkiksi Wikipediassa.

Suurlähettiläs Rafael Seppälä (vas.), Max Jakobson, presidentti Urho Kekkonen ja ulkoministeri Ahti Karjalainen saivat kuulla Neuvostoliiton jättämästä nootista Havaijilla 1961. (Lehtikuva/Kalle Kultala/Arkisto)

Kuva 1. Valokuvaaja Kalle Kultala.³⁴

Yllä olevan artikkelin ja kuvan saa julkaista tässä opinnäytetyössä, sillä Saimaan ammattikorkeakoululla on Kopioston kanssa tehty Digilupa-sopimus.³⁵

Tekijänoikeusneuvon ratkaisussa 2013:3 käsiteltiin Kalle Kultalan vuonna 1961 ottamaa valokuvaa, jossa Urho Kekkonen, Rafael Seppälä, Max Jakobson ja Ahti Karjalainen lukevat Neuvostoliiton antamaa noottia Havaijilla.³⁶

Tekijänoikeusneuvosto pyysi vastineet STT-Lehtikuvalta (valokuvan oikeudenomistaja), Suomen Valokuvajärjestöjen keskusliitto Finnfoto Ry:ltä ja Suomen valokuvataiteen museolta.

Lausuntopyynnössään hakija haluaa selvittää, onko Havaijilla otettu kuva valokuvateos vai tavallinen valokuva.

---

³⁴ Verkkouutiset

³⁵ Kopiosto

³⁶ TN 2013:3

Valokuvaa arvioitiin monesta eri näkökulmasta:

- Kuvassa oli voimakas pakopiste, joka on presidentti Kekkonen pään kohdalla.
- Kuva on hyvä esimerkki perspektiiviopin käytöstä.
- Valokuvassa oli arvioitsijoiden mielestä hyvä valaistusratkaisu, sillä kuvassa käytettiin lisäsalamaa. Salamavalo oli sijoitettu ylös kuvaajan vasemmalle puolelle.
- Jälkikäsitteily toi valokuvalle lisädramatiikkaa reunojen tummentamisella.
- Kuvassa arvioitiin myös Presidentti Kekkonen keskeinen sijainti ja katseen suunta.
- Kuva oli väljästi rajattu, joten palmut tulevat mukaan kuvaan.
- Kuvassa oli hyödynnetty ihmisten asentoja.
- Valokuvaajan oli valittava tilanteeseen sopiva kamera, salamalaite, filmityyppi, objektiivi, polttoväli, valotusaika ja kuvausaukko.

Suomen valokuvataiteen museo arvioi vielä, että Kalle Kultala on ansainnut kuvallaan teostason, sillä hän oli heidän mielestään ammattimainen visualisti, joka ei ollut mikään valokuvien näppäilijä. Lisäksi mainittiin, että Kultalalla oli omaperäinen toimintatapa ja rooli kuvaustilanteissa tulisi ottaa huomioon kuvan teoskynnystä arvioitaessa.

Tekijänoikeusneuvosto totesi, että valokuva voi ylittää teoskynnyksen ja voi saada suojaa teoksena, mikäli valokuva ilmentää valokuvaajan omaperäisiä valintoja. Arvioitaessa kuvaa, täytyy ottaa huomioon, että kukaan muu ei olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen kuvatessaan samaa kohdetta. Lisäksi valokuvan on oltava henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Teoskynnys ei voi ylittyä, mikäli valokuvaustulos perustuu vain valokuvaajan ammattitaitoon ja valokuvausoppien soveltamiseen.

Tekijänoikeusneuvosto ratkaisuna oli, että Urho Kekkonesta otettu valokuva saa teostason. Valokuvassa oli dramaattista tunnelmaa, joka oli rakennettu valoilla, ajoituksella, sommittelulla ja rajauksella. Tekijänoikeusneuvosto pitää teoskynnyksen ylittämistä kuitenkin rajatapauksena. Tämän valokuvan suoja aika on voimassa tekijän eliniän ja 70 vuotta tämän kuolemasta.

4.2 Tekijänoikeusneuvoston lausunto – Paavo Nurmi

Kuva 2. Valokuvaaja Rāshid Nasretdin.³⁷

Tekijänoikeusneuvoston ratkaisussa 2003:6 valokuvaaja haluaa selvittää, onko hänen ottamansa valokuva Paavo Nurmesta sytyttämässä olympiatulta Helsingin Olympialaisissa valokuvateos.³⁸ Valokuvaaja oli tietävästi ainoa ammattivalokuvaaja, joka oli onnistunut ottamaan kuvan Paavo Nurmesta sytyttämässä olympiatulta. Kuva julkaistiin vuonna 1952 ja se oli mustavalkoinen. Valokuvaa oli käytetty useasti eri sanomalehdissä ja valokuvaaja oli sallinut sen, sillä kuvan käyttö oli ollut asianmukaista.

Kustannusyhtiö H oli käyttänyt kuvaa mainostaessaan sarjakuvalehteä vuonna 2002 ja valokuvaajan mielestä *”valokuvan käyttö esitetyllä tavalla loukkaa valokuvaajaa viemällä valokuvan arvoa merkittävästi”*. Kustannusyhtiö ei ollut pyytänyt valokuvaajalta lupaa valokuvan käyttämiseen.

Tekijänoikeusneuvosto oli sitä mieltä, että vaikka kuva oli historiallinen, se ei silti saanut teostasoa. Syynä oli se että se ei *”ilmennä valokuvan ottaneen henkilön omaperäistä ja persoonallista panosta”*. Valokuvan suoja-aika lasketaan

---

³⁷ Wikimedia

³⁸ TN 2003:6

vuoden 1961 lain mukaan, joka oli silloin 25 vuotta. Näin ollen kustannusyhtiö H:lla oli oikeus käyttää kuvaa kaupalliseen tarkoitukseen vuonna 2002 ilman valokuvaajan lupaa.

5 Valokuvan lähioikeudet

Tekijänoikeus jaetaan taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Tekijällä on oikeus määrätä teoksensa suhteen (positiivinen hyväksikäyttöoikeus) ja hänellä on valta kieltää tiettyjä toimintoja, jotka liittyvät häneen teokseensa (kielto-oikeus).³⁹

5.1 Taloudelliset oikeudet

Taloudelliset oikeudet jaetaan kolmeen osaan: oikeus valmistaa teoksesta kappaleita, oikeus saattaa teos yleisön saataville ja saada jälleenmyyntikorvausta.⁴⁰

Kappaleen valmistaminen on teoksen saattamista aineelliseen muotoon. Tällä tarkoitetaan kuvan kehittämistä paperille, CD-levylle tai muistikortille. Tekijänoikeuslaissa käytetään termejä tallentaminen tai toisintaminen. Teoksen kappaleita voidaan valmistaa kokonaan tai osittaisesti, suoraan tai välillisesti ja tilapäisesti tai pysyvästi. Kappaleen valmistus on myös teoksen siirtämisestä laitteeseen, jossa se voidaan toisintaa.⁴¹

Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun:

- se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta ja siihen sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana
- se esitetään julkisesti läsnä olevalle yleisölle;
- sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi
- sitä näytetään julkisesti käyttämättä teknistä apuvälinettä apuna

---

³⁹ Haarman 2005, s. 110

⁴⁰ Haarman 2005, s. 110

⁴¹ Haarman & Mansala 2012, s. 92

Edellä mainitun lain mukaan *”julkisena esittämisenä ja yleisölle välittämisenä pidetään myös esittämistä ja välittämistä ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille”*.

Teoksen saattaminen yleisön saataviin tarkoittaa, että teos on yleisön katsottavissa esimerkiksi televisiosta tai internetissä. Valokuva voidaan esittää esimerkiksi valokuvanäyttelyssä. Teos voidaan esittää myös tallenteelta.⁴²

Julkinen esittäminen kuuluu tekijänoikeuden yksinoikeuteen. Oikeuskäytännön mukaan julkista on sellainen esitys, jolloin katsojia ei ole yksilöllisesti määritelty. Tilaisuus on silloin julkinen, kun kaikilla on mahdollisuus päästä siihen. Tilaisuuden maksullisuudella tai maksuttomuudella ei ole mitään merkitystä tässä tapauksessa.⁴³

Jälleenmyyntikorvausta on mahdollista saada uniikeista valokuvateoksista, joiden suoja-aika on vielä voimassa. Korvausta maksetaan teoksen ammattimaisesta ja julkisesta jälleenmyynnistä silloin, kun teoksen tekijä on myynyt teoksen ja teos vaihtaa taas omistajaa. Säännöstö ei koske yksityisten ihmisten välistä kauppaa. Korvaus maksetaan arvonlisäverottomasta hinnasta ja korvauksen perii Kuvasto.⁴⁴

5.2 Moraaliset oikeudet

Moraalisiin oikeuksiin kuuluvat isyysoikeus, respektioikeus, luoksepääsyoikeus ja katumisoikeus. Moraaliset oikeudet ovat luovuttamattomia. Mikäli tekijä luovuttaa teoksensa oikeudet toiselle, hänelle jäävät kuitenkin moraaliset oikeudet. Mikäli tekijä sopimuksessa luovuttaa moraaliset oikeutensa, se ei välttämättä sido osapuolia.⁴⁵

Tekijänoikeuslain 3 §:ssä puhutaan moraalisisista oikeuksista. Isyysoikeus määritellään seuraavasti: *”Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai*

---

⁴² Haarman & Mansala, 2012, s. 93

⁴³ Haarman & Mansala, 2012, s. 93

⁴⁴ Haarman 2005, s.136–137

⁴⁵ Haarman 2005, s. 139

osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii”.

Tekijästä ilmoitetaan hänen nimensä, salanimensä tai nimimerkki. Mikäli tekijä ei halua nimeään julkisuuteen, nimi jätetään ilmoittamatta. Jos tekijä on julkistanut teoksensa ilman nimeään, voidaan olettaa, että hän ei halua nimeään julkisuuteen. Laissa todetaan selvästi, että tekijä on ilmoitettava aina, on teos hankittu luvattomasti tai luvallisesti. Nimeä ei myöskään saa poistaa teoksesta.⁴⁶

Joissakin tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista, että tekijän nimeä mainitaan. Tällaisia ovat mm. mainokset. Nimi voidaan jättää ilmoittamatta, mikäli menettely on hyvän tavan mukaista tai niin on sovittu.⁴⁷

Internetissä valokuvaa linkittäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että tekijän isyysoikeus säilyy. Tekijän nimi on säilyttävä samassa muodossa tai linkitettävällä sivulla kerrotaan teoksen tekijä.⁴⁸

Teoksen respektioikeus kuuluu myös moraalisiin oikeuksiin, joka määritellään Tekijänoikeuslain 3 §:ssä: *”Teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä”.*

Lailla tarkoitetaan, että teosta ei saa muuttaa niin, että se loukkaa tekijää. Valokuvissa voidaan respektioikeutta loukata muuttamalla rajausta tai värejä.⁴⁹ Respektioikeuden loukkausta on myös valokuvan kopiointi huonolaatuisena www-sivuille. Muutokset, jotka parantavat teoksen laatua tai lisäävät tekijän arvostusta, saattaa myös loukata tekijän respektioikeutta.⁵⁰

Tekijänoikeuslain mukaan loukkaavaa muuttamista ei ole uuden ja itsenäisen teoksen luominen olemassa olevasta teoksesta. Tätä kutsutaan vapaaksi

---

⁴⁶ Haarman 2005, s. 140–142

⁴⁷ Haarman 2005, s. 143

⁴⁸ Sorvari 2007, s.170

⁴⁹ Nordberg & Vuorenmaa 2006, s. 13

⁵⁰ Sorvari 2007, s. 176–178

muunnelmaksi. Myös kuvan muuttaminen esimerkiksi karikatyyrin, parodian tai satiirin keinoin on sallittua.⁵¹

Tekijänoikeuslain 52 §:n mukaan myönnetään kuvataiteen teoksen tekijälle oikeus päästä näkemään luovuttamansa työ, mikäli se on tarpeen tekijän taiteellisen työn kannalta tai hänen taloudellisten oikeuksien toteuttamiseksi. Kyseessä ovat siis myydyt teokset tai museon varastossa olevat teokset. Soveltamisalaan ei hyväksytä ns. tavallisia valokuvia. Oikeuteen voidaan vedota vain, mikäli kyseessä on uniikkiteos. Teoksen omistaja ja teoksen tekijän on sovittava asiasta keskenään ja siitä ei saa tulla kohtuutonta haittaa teoksen omistajalle.⁵²

Tekijän ollessa sopimussuhteessa, hänellä on oikeus estää suunniteltu julkaiseminen katumisoikeuden perusteella. Tähän voi vaikuttaa muuttunut vakuumus tai uusi tieto. Teoksen tekijän on kuitenkin maksettava syntyneet kulut ja valmistetut kappaleet. Teoksen tekijällä on myös oikeus tehdä muutoksia teokseen.⁵³

6 Tekijänoikeuden rikkominen

Tekijänoikeuden rikkomisesta on määrätty rikosoikeuslaissa. Tekijänoikeuden rikkominen on joko tekijänoikeusrikos tai tekijänoikeusrikkomus. Tekijänoikeuden loukkauksista saadut sanktiot määritellään tapauskohtaisesti. Vankeusrangaistuksen voi saada vain tekijänoikeusrikoksesta. Rikkomuksesta ja rikoksesta rangaistuksena tulee sakkoa. Lisäksi maksettavaksi voi tulla tekijälle maksettava kohtuullinen hyvitys tai tekijälle maksettava korvaus. Teoskappaleen valmistamiseen käytettävä apuväline voidaan määrätä hävitettäväksi. Apuväline voi olla esimerkiksi tietokone.⁵⁴

6.1 Tekijänoikeusrikos

Tekijänoikeusrikos on määritelty rikoslain 49 luvun 1 §:ssä: ”*Joka ansiotarkoituksessa tekijänoikeuslain säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan*

---

⁵¹ Sorvari 2007, s. 178–179

⁵² Sorvari 2007, s. 184–185

⁵³ Haarman 2005, s. 150–151

⁵⁴ Suvanto ym. 2009, s. 179

aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa toisen oikeutta". Laissa määritellään myös valokuva. Rangaistuksena määritellään, että tekijä on *"tuomittava tekijänoikeusrikkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi"*. Haitalla ja vahingolla tarkoitetaan sekä aineellista että aineetonta haittaa⁵⁵.

Rikoslain 49 luvun 1§:ssä määritellään tuomittavaksi myös tietoverkoissa tapahtuvat rikokset ja rikkomukset. Rangaistavaa on tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla toisen oikeuden loukkaaminen ja huomattavan haitan aiheuttaminen loukatun oikeuden haltijalle.

6.2 Tekijänoikeusrikkomus

Tekijänoikeusrikkomus on myös määritelty rikoslaissa. Tekijänoikeusrikkomuksesta rangaistus on sakko. Tekijänoikeusrikkomus on lievempi rangaistusmuoto ja se ei täytä tekijänoikeusrikkoksen tunnusmerkistöä. Teko on rangaistava, milloin teko on tahallista tai törkeän huolimattontaa.⁵⁶

6.3 Riitojen ratkaisu

Tekijänoikeusloukkauksissa asiasta voi tehdä rikosilmoituksen. Poliisiviranomaiset tekevät aiheesta rikostutkimuksen ja syyttäjä päättää, nostetaanko aiheesta syyte. Rikosoikeuden ratkaisu voi johtaa rangaistukseen. Rikosilmoituksen sijaan voi tekijänoikeusloukkauksen viedä oikeuteen vahingonkorvauskanteena.⁵⁷

Oikeudenkäynnit ovat kalliita ja niiden lopputuloksista ei voi olla varmoja. Ensimmäisistä kannattaa olla yhteydessä tekijänoikeusloukkauksen tekijään ja pyytää tekijänoikeutta loukkaavan valokuvan poistamista verkkosivuilta, hyvitystä tai korvauksia.⁵⁸

---

⁵⁵ Haarman 2005, s. 345

⁵⁶ Haarman 2005, s. 352

⁵⁷ Suvanto ym. 2009, s. 177–178

⁵⁸ Suvanto ym. 2009, s. 178

6.4 Tekijänoikeusneuvosto

Tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Mikäli lausuntopyynnössä on kyse muiden oikeudenalojen tulkinnasta tai jos kyse on sopimusriidasta eikä tekijänoikeuslain tulkinnasta, tekijänoikeusneuvosto ei näissä tapauksissa anna lausuntoa. Asia käsitellään osapuolten esittämien tietojen perusteella ja tekijänoikeusneuvosto ei normaalisti itse hanki näyttöä asiassa. Tekijänoikeusneuvoston lausunnot ovat suosituksen luonteisia ja ne eivät oikeudellisesti sido tuomioistuinta, lausunnon pyytäjää tai tämän vastapuolta.⁵⁹

Tekijänoikeusneuvostossa ovat edustettuina keskeiset tekijänoikeuslaissa säädettyjen oikeuksien haltijat ja suojakohteiden käyttäjät. Valtioneuvosto määrää kokoonpanon kolmeksi vuodeksi kerrallaan.⁶⁰

Tekijänoikeusneuvostolta voi pyytää lausuntoa kuka tahansa, kuten yksityishenkilöt, yritykset, yhteisöt, poliisi ja tuomioistuimet. Lausuntopyyntö tehdään vapaamuotoisena. Lausuntopyynnön on oltava seikkaperäinen, jota tekijänoikeusneuvosto saa kaikki tarvittavat tiedot.⁶¹

Tekijänoikeusneuvoston päätöksissä menee tällä hetkellä noin puolesta vuodesta vuoteen. Tekijänoikeusneuvoston päätökset ovat maksuttomia. Kaikkia valokuvia ei kuitenkaan oteta ratkaistavaksi, vaan siihen vaaditaan erityinen syy. Tekijänoikeusneuvon ratkaisut ovat lopullisia, mutta eivät sido oikeudellisesti asianosaisia.⁶²

7 Tekijänoikeuden ja valokuvan juridinen käsikirja

Matkapuhelinten kameraominaisuus on lisännyt ihmisten valokuvausintoa ja sen myötä myös kuvia julkaistaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa paljon enemmän. Kuvia näppäillään mm. työpaikalla, luontorekillä, sukujuhlissa, harrastuksissa ja muissa vapaa-ajan riennoissa ja monesti ne myös julkaistaan internetissä.

---

⁵⁹ Tekijänoikeusneuvosto

⁶⁰ Tekijänoikeusneuvosto

⁶¹ Tekijänoikeusneuvosto

⁶² Virtanen 27.11.2014

Ei ole itsestään selvää mitä, missä ja ketä voi kuvata. Periaatteena on, että ihmisellä on oikeus ilmaista itseään myös valokuvan keinoin. Suomen perustuslain 12 §:ssä on määritelty, että kaikilla on oikeus ”*ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä*”. Kuitenkin samaisen lain 10 §:ssä määritellään, että ”*jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu*”.

Monelle kuvaajalle ei tule mieleen, että kuvien julkaiseminen internetissä vaatii aina kuvaajan luvan. Kuvia haetaan esimerkiksi Googlen kuvahausta ja käytetään mm. Facebookin profiilikuvina. Se, että kuva on internetissä, ei anna lupaa sen vapaaseen käyttöön. Poikkeuksen muodostavat CC-lisensoidut (Creative Commons) valokuvat. CC-lisensoiduilla valokuvilla on erilaisia lisenssejä.⁶³

- Nimi mainittava: valokuvissa on aina mainittava valokuvaajan nimi. Muuten valokuvilla on vapaa käyttöoikeus.
- Ei kaupallinen: valokuvaa voidaan käyttää kaikkeen ei-kaupalliseen käyttöön.
- Ei muutoksia: kuvaa saa vapaasti käyttää, mutta siihen ei saa tehdä muutoksia.
- Jaa samoin: Teoksista voi julkistaa muokattuja teoksia samalla lisenssillä kuin alkuperäinen teos on julkaistu.

7.1 Valokuvattavan kohteen sijainti

Vaikka jokaisella on perustuslaillinen oikeus ottaa valokuvia, niitä ei saa ottaa missä tahansa. Julkisella paikalla kuvaaminen on lähes aina sallittua. Kuvaamisessa on kuitenkin otettava huomioon kotirauha ja julkisrauha. Näiden rikkomisesta tai jopa teon yrityksestä voi joutua rikosvastuuseen. Sillä ei ole väliä mikä on motiivi, kuvien sisältö ja aiottu käyttö.⁶⁴

Salakatselu valokuvalaitteella on rikoslaissa määritelty rikos. Tämä tarkoittaa, että valokuvaaminen on kielletty kohti koti- tai julkisrauhan piirissä oleviin kohteisiin. Myös salakatselun valmistelu on rikos. Valmisteluksi riittää kameran lait-

---

⁶³ Creativecommons

⁶⁴ Suvanto & Mäkelä 2004, s. 140–141

taminen jalustalle naapurin ikkunaa kohden. Objektiiivin polttoväli ratkaisee rangaistuksen määrän.⁶⁵

Julkisilla paikoilla kuvaaminen on sallittua. Näitä ovat kadut, kaupat, urheilukilpailut, ravintolat ja konsertit. Tilojen haltija voi kuitenkin kieltää kuvaamisen esimerkiksi ravintoloissa. Kannattaa aina etukäteen selvittää, saako valokuvia ottaa esimerkiksi konserteissa.⁶⁶ Vartijalla tai poliisilla ei ole oikeutta poistaa valokuvia muistikortilta, mikäli hän poistaa valokuvaajan tiloistaan, joka on yleinen paikka.⁶⁷

Kuvata saa julkisella paikalla mitä tahansa, mutta julkaiseminen vaatii harkintaa. Kuvassa olevalla ihmisellä on yksityisyyden suoja, joka tarkoittaa, että hänen kuvaansa ei saa julkaista, jos se esitetään loukkaavassa mielessä. Yleiseen paikkaan tulevan täytyy ymmärtää, että hän antaa hiljaisen suostumuksensa kuvaamiselle.⁶⁸

Katselu valokuvalla on rikos, mikäli kyseessä on kotirauhan alainen paikka. Rikoslain 24 luvun 6 §:n mukaan se koskee yksityisiä aidattuja pihoja, huoneistoja, rakennuksia, julkisia käymälöitä, pukeutumistiloja ja muita vastaavia paikkoja. Laki koskee myös kaikkia asumiseen tarkoitettuja paikkoja, on se sitten telta tai hotellihuone. Lisäksi kotirauhan piiriin kuuluvat kaikki rakennukset, jotka kuuluvat pihapiiriin. Kotirauha ei edellytä omistussuhdetta kotirauhan piirissä olevaan tilaan.⁶⁹

Kotirauhan piirissä kuvattavilta täytyy aina kysyä lupa kuvaamiseen. Hiljaisesta suostumuksesta käy poseeraus tai hymyily kameraan päin. Kuvattavan on myös oltava sellaisessa mielentilassa, että hän pystyy antamaan suostumuksensa vapaaehtoisesti.⁷⁰ Tämän perusteella kotirauhan piirissä olevaa juhlinnan jälkeen nukahtanutta tai muuten vahvassa humalassa olevaa henkilöä ei lain mukaan saa kuvata.

---

⁶⁵ Suvanto ym. 2009, s. 192

⁶⁶ Suvanto & Mäkelä 2004, s. 141

⁶⁷ Suvanto ym. 2009, s.161

⁶⁸ Suvanto & Mäkelä 2004, s. 141–142

⁶⁹ Kamera-lehti, s. 29

⁷⁰ Kamera-lehti, s. 29

Lasten kuvaamiseen tarvitaan aina vanhempien lupa. Tämä asia ei tule monelle mieleenkään. Teini-ikäinen pystyy jo itse antamaan kuvausluvan.⁷¹

Julkisrauha on voimassa mm. liikehuoneistossa, virastoissa, toimistoissa, tuotantolaitoksissa, museoissa ja kouluissa sekä näiden aidatuilla piha-alueilla. Edellä mainittuihin paikkoihin ei saa mennä ilman lupaa. Näin ollen myös kuvaaminen näillä alueilla on rikos, mikäli kuvauspaikka on yleisöltä suojattu ja kuvaaminen loukkaa kuvattavan yksityisyyttä.⁷²

Turun hovioikeuden ratkaisussa 14.8.2007 otetaan kantaa salakatseluun yksityisessä paikassa.⁷³ B ja A olivat kuvanneet kotirauhan piirissä olevan C:n miehen E:n omistamaa kiinteistöä, jossa oli asuinrakennus ja sauna. C ja E viettävät siellä usein aikaansa. B ja A halusivat ottaa kuvamateriaalia saadakseen todisteita B:n kirjelmään Tammisaaren rakennuslautakunnalle. Kuvat otettiin veneestä. C:n huomattua kuvauksen, hän oli menossa uimaan, mutta hän luopui aikeestaan huomattuaan kuvaamisen.

Vastaajien mukaan tahallisuus salakatseluun puuttui, eikä asiassa ole mitään rangaistavaa. Tarkoituksena oli kuvata vain laituria ja rantaa. Vastaajilla on mielestään oikeus liikkua yhteisellä vesialueella ja ottaa valokuvia sieltä. Vastaajat huomauttivat, että he olivat etukäteen varmistaneet, että ranta-alueella ei ollut ketään. Saunan piipusta ei tullut savua ja vastaajien mielestä tästä voi tehdä johtopäätöksen, että sauna ei ollut lämpiämässä. Valokuvista ei pystynyt tunnistamaan henkilöä.

Todistajien ja todisteiden mukaan kuvaus tehtiin noin 70 metrin päästä digitaalisella järjestelmäkameralla ja kuvassa olevaa henkilöä ei voitu tunnistaa.

Hovioikeuden mukaan se seikka, että henkilöä ei voida tunnistaa kuvasta, ei ole merkitystä teon tahallisuutta arvioitaessa. B ja A määrättiin yhteisvastuullisesti korvaamaan C:lle henkisestä kärsimyksestä 300 euroa. Lisäksi vastaaja B määrättiin maksamaan sakkoa salakatselusta 2200 euroa ja A 120 euroa. Lisäksi

---

⁷¹ Kamera-lehti, s. 29

⁷² Kamera-lehti, s. 29

⁷³ THO 2007:1560

molemmat määrättiin korvaamaan oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeudesta 2000 euroa ja hovioikeudesta 3000 euroa korkoineen. Päätös on lainvoimainen.

7.2 Oikeus omaan kuvaan

Kuva voidaan julkaista, mikäli kuvan julkaisija on saanut kuvattavan luvan. Kuvaa ei voida julkaista ilman lupaa tai se on otettu salaa oikeudettomasti, esimerkiksi kotirauhan piirissä. Suomessa ei ole henkilön oman kuvan käyttöä koskevaa lainsäädäntöä. Näin ollen joudutaan käyttämään esimerkiksi rikoslakia, mikäli kuvattavan oikeuksia on loukattu.⁷⁴

7.2.1 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Rikoslain 24 luvun 8 §:n mukaan ”*joka oikeudettomasti joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville esittää toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, on tuomittava yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi*”.

Poikkeuksena samassa laissa mainitaan kuitenkin, että politiikassa, elinkeinoelämässä tai julkisessa virassa olevia tämä ei koske, mikäli esittäminen koetaan tarpeelliseksi yhteiskunnassa merkittävän asian käsittelemiseksi.

Esimerkkinä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä on korkeimman oikeuden ratkaisu vuodelta 2013, jossa Yleisradio esitti pääuutislähetyksessä ja kahdessa muussa uutislähetyksessä väitteen lappeenrantalaisen toimitusjohtajan talousrikoksista.⁷⁵ Kyseessä oli vasta rikosepäily. Uutisessa oli esitetty toimitusjohtajan ja hänen puolisonsa valokuvat. Korkein oikeus katsoi kahden toimitustajan syyllistyneen yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen. Teko luokiteltiin törkeäksi, sillä tieto levitettiin joukkotiedotusvälinettä käyttämällä. Toimittajat tuomittiin 20 päiväsakkoon.

---

⁷⁴ IPRinfo 1/2012

⁷⁵ KKO:2013:100

7.2.2 Kunnianloukkaus

Rikoslain 24 luvun 9 §:n mukaan *”joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten halventaa toista on tuomittava kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi”*.

Samaisen lain mukaan kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu menettelyyn politiikassa, elinkeinoelämässä tai julkisessa virassa tai näihin rinnastettavaan julkiseen toimintaan. Arvostelu ei saa kuitenkaan ylittää sitä, mitä pidetään hyväksyttävänä.

Laissa myös määritetään, että kuolleesta henkilöstä ei myöskään saa esittää valheellista tietoa tai vihjausta, mikäli se aiheuttaa kärsimystä ihmiselle, jolle vainaja on läheinen.

Kunnianloukkaus täyttyy, mikäli muokkaa toisesta loukkaavia kuvia ja laittaa ne esille internetiin. Kaikkiin julkaistuihin kuviin täytyy olla kuvissa esiintyvän lupa, vaikka niitä ei olisi muokattukaan millään lailla. Rangaistuksena kunnianloukkauksesta on korkeintaan sakkoa ja kyseeseen voi tulla myös rahallinen korvaus henkisistä kärsimyksistä.⁷⁶

7.2.3 Törkeä kunnianloukkaus

Rikoslain 24 luvun 10 §:n mukaan törkeän kunnianloukkauksen teko täyttyy, jos rikos tehdään joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla tieto tai vihjaus useiden ihmisten tietoon. Teon katsotaan myös olevan törkeä kunnianloukkaus, jos sillä aiheutetaan suurta kärsimystä tai suurta vahinkoa. Törkeän kunnianloukkauksen rangaistuksena on enintään kaksi vuotta vankeutta tai sakkorangaistus.

Varsinkin Facebookissa levitetään aika ajoin valokuvia, jossa varoitetaan erilaisista huijareista. Moni laittaa kuvan vilpittömässä mielessä ajatellen muita uhre-

---

⁷⁶ Suvanto & Mäkelä 2004, s. 146

ja. Kuitenkin tämä täyttää kunnianloukkauksen merkit. Jokainen, joka jakaa tätä kuvaa, myös osallistuu kunnianloukkaukseen. Valokuvien julkaisusta varoituksesta mielessä kannattaa keskustella ensin poliisin kanssa.⁷⁷

7.2.4 Syyteoikeus

Rikoslain 24 luvun 12 §:n mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä mm. kotirauhan rikkomisesta, törkeästä kotirauhan rikkomisesta, julkisrauhan rikkomisesta tai salakatselusta ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi tai ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Tämän lisäksi syyttäjä ei voi nostaa syytettä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä, kunnianloukkauksesta tai törkeästä kunnianloukkauksesta. Myös tässä tapauksessa asianomistajan on ilmoitettava rikos syytteeseen pantavaksi. Valtakunnansyyttäjä voi antaa määräyksen syytteen nostamisesta, mikäli rikos on tapahtunut joukkotiedotusvälinettä käyttäen ja yleinen etu vaatii syytteen nostamista.

Edellä mainitun pykälän mukaan kuolleen ihmisen kunnianloukkaustapauksissa syytteeseen voi ilmoittaa kuolleen leski, sisarus tai sukulainen etenevässä tai takanevassa polvessa tai yhteisessä taloudessa asunut tai henkilö, jolle vainaja oli erityisen läheinen.

7.2.5 Mainoskuvat

Selkeästi tunnistettavaa henkilön valokuvaa ei saa käyttää mainos- tai markkinointitarkoituksessa. Ala-ikäisen kuvaa käytettäessä tarvitaan myös vanhempien lupa. Kuvattavalla kohteella on oikeus saada korvausta kuvan käyttämisestä mainostarkoituksessa.⁷⁸

Korkeimman oikeuden ratkaisussa vuodelta 1989⁷⁹ valokuvaaja D oli vuonna 1979 ottanut valokuvan 7-vuotiaasta lapsesta C kerrostalon pihalla holhoojien A:n ja B:n tietämättä. Valokuvaaja D oli myynyt valokuvan kuvanvälitysliikkeeseen.

---

⁷⁷ Yle

⁷⁸ Suvanto & Mäkelä 2004, s. 145

⁷⁹ KKO 1989:62

seen ja mainostoimisto oli ottanut kuvan käyttöönsä käyttäen sitä pankin 120-vuotismainoksissa vuonna 1982. Mainosta oli käytetty pankin konttoreissa ja lehtimainonnassa koko pankin juhlavuoden ajan. A ja B kokivat saaneensa kiuksallista huomiota ja henkistä kärsimystä kuvan julkaisemisesta ja vaativat valokuvaaja D:ltä korvausta.

Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan lapsen kasvot olivat selkeästi tunnistettavissa. Tämän takia korkein oikeus määräsi valokuvaajan D korvaamaan A:lle ja B:lle korvaukseksi 2 000 markkaa.

Toinen oikeustapaus koskien mainoskuvia on Helsingin hovioikeuden ratkaisu vuodelta 2007⁸⁰. Tässä tapauksessa vuoden 2003 Miss Suomen toinen perintöprinsessa A haki korvausta hänestä otetuista valokuvista, joita käytettiin yrityksen X verkkosivuilla ilman hänen lupaansa. Valokuvaaja B oli sitä mieltä, että kuvat valokuvaajana kuuluvat hänelle ja hänellä on täysi oikeus käyttää niitä haluamallaan tavalla.

A oli maksanut valokuvaaja B:lle 65 euroa valokuvasta ja hän oli elänyt siinä uskossa, että valokuva on hänen omaisuuttaan. Valokuva oli kuitenkin laitettu yrityksen X Oy:n verkkosivuille jo kaksi viikkoa myöhemmin. A vetosi myös siihen, että hän oli kuvaushetkellä alle 20-vuotias ja kyseessä olivat hänen ensimmäiset koekuvauksensa. Valokuvaaja B oli sitä mieltä, että ennen kuvausta oli sovittu, että kuvia käytetään markkinointitarkoituksiin. B:n mielestä hänellä oli valokuvaajana oikeus määrätä valokuvasta, eli hän saa valmistaa siitä kappaleita ja esittää se julkisesti.

Hovioikeus katsoi, että B ja X Oy eivät olleet pyytäneet lupaa A:lta kuvan käyttämiseen yhtiön verkkosivuilla. Ratkaisussa vaadittiin X Oy:tä ja B:tä poistamaan valokuva yhtiön verkkosivuilta sekä korvaamaan yhteisvastuullisesti A:lle 1000 euroa korkoineen kuvan käytöstä ja maksamaan 15 000 euroa oikeudenkäyntikuluja korkoineen. Ratkaisu on lainvoimainen.

---

⁸⁰ HO 2007:1619

7.2.6 Lehtikuvat

Uutiskuvat muodostavat poikkeuksen oman kuvan käyttöön, sillä esimerkiksi lehdistöllä on oikeus sananvapauteen. Sanomalehdillä on oikeus julkaista uutiskuvia ja kuvattavalla kohteella ei ole oikeuksia pyytää korvauksia kuvan käytöstä. Kuva ei saa kuitenkaan loukata kuvattavaa, eikä kuvaa saa esittää väärässä asiayhteydessä.⁸¹

Valokuvaajan nimi on kuitenkin ilmoitettava, josta on esimerkki Tekijänoikeusneuvon ratkaisusta vuodelta 2007. Kyseisessä tapauksessa aikakauslehti julkaisi Lordi-yhtyeen jäsenen kasvokuvan ilman maskia. Lehti oli ladannut yhtyeen jäsenen valokuvan hänen toisen yhtyeensä www-sivuilta ja käyttänyt sitä lehtikuvituksessaan. Tekijänoikeusneuvosto oli sitä mieltä, että kuvaa sai käyttää sitaatiooikeuden perusteella, mutta lehden olisi pitänyt selvittää valokuvaajan nimi ja julkaista se lehtiartikkelissaan.⁸²

7.2.7 Valokuvaamalla tehty muotokuva

Tekijänoikeuslain 40 c §:n mukaan ”*valokuvaamalla valmistetun muotokuvan tilaajalla on, vaikka valokuvaaja on pidättänyt itselleen oikeuden teokseen, oikeus antaa lupa muotokuvan ottamiseen sanomalehteen, aikakauskirjaan tai elämäkerralliseen kirjoitukseen, jollei valokuvaaja erikseen ole pidättänyt oikeutta kieltää sitä*”.

Tämän säännöksen ajatuksena on, että henkilökuvan tilaajalla on oikeus antaa lupa muotokuvan julkaisuun esimerkiksi sanomalehteen, vaikka valokuvaaja olisi pidättänyt kaikki valokuvan oikeudet. Muotokuvaa voidaan käyttää myös tilaajaa koskevien kirjoitusten yhteydessä sekä syntymäpäiväonnitteluiden kuvituksena. Mikäli valokuvaaja on pidättänyt oikeuden myös edellä mainittuun käyttöön, valokuvan tilaajan on pyydettävä erikseen lupa tällaiseen käyttöön. Yleisluontoinen oikeuksien pidätys ei estä valokuvien tilaajaa käyttämästä valokuviaan esimerkiksi sanomalehtien kuvituksissa.⁸³

---

⁸¹ Suvanto & Mäkelä 2004, s. 145

⁸² TN 2007:6

⁸³ Harenko ym. 2006, s. 346–347

Pääsääntönä tilatuissa valokuvissa kuitenkin pidetään, että oikeudet tilattuun muotokuvaan siirtyvät tilaajalle. Tekijänoikeuslaki 40 c § koskee siis tilannetta, jossa valokuvaaja on pidättänyt itselleen oikeuden valokuvaan. Sopimus tilustusta valokuvasta kannattaa aina tehdä kirjallisesti, jotta epäselvyyksiltä vältyttäisiin.⁸⁴ Valokuvaajan nimi täytyy kuitenkin ilmoittaa kuvan julkaisemisen yhteydessä.⁸⁵

7.3 Oman valokuvan julkaiseminen

Oman ja itse otetun valokuvan julkaisemisessa täytyy käyttää tiettyä harkintaa. Ensin täytyy selvittää, onko kaikilta kuvassa olevilla henkilöiltä saatu lupa kuvan julkaisemiseen. Alaikäisen valokuvien julkaisemisesta täytyy saada lupa vanhemmilta.⁸⁶

Lemmikkieläinten valokuvien julkaiseminen on vapaata, sillä eläin ei nauti yksityisyyden suojaa, vaan eläin rinnastetaan esineeseen. Kuitenkaan valokuvaa ei voida käyttää mainoksessa ilman eläimen omistajan lupaa. Luonnossa elävät villit eläimet eivät ole kenenkään omaisuutta, joten niitä saa kuvata ja julkaista ilman lupaa. Korkeasaaren eläintarhassa otettuja valokuvia ei saa käyttää kaupalliseen tarkoitukseen ilman eläintarhan lupaa. Valokuvaaminen ja kuvien julkaisu on kuitenkin vapaasti sallittu, sillä Korkeasaari on yleinen paikka.⁸⁷

Kuvaa julkaistaessa on myös mietittävä kuvauskohteen paikka, eli onko kyseessä yksityinen vai julkinen paikka. Kuvissa olevien henkilöiden yksityisyyttä ei saa loukata tai heitä ei saa esittää loukkaavasti. Julkisella paikalla otettu valokuva voidaan julkaista, mikäli siinä kuvassa olevaa henkilöä ei esitetä loukkaavasti.⁸⁸

Tekijänoikeusmerkki (copyright) © valokuvassa ei anna Suomessa lisäsuojaa valokuvalle. Tekijänoikeus valokuvaan syntyy kuvaa otettaessa. Sen voi laittaa kuvaan tai olla laittamatta. Mikäli kuvassa ei ole tekijänoikeusmerkkiä, se ei tar-

---

⁸⁴ IPRinfo 2/2008

⁸⁵ Suvanto ym. 2009, s. 188

⁸⁶ Kamera-lehti, s. 29

⁸⁷ Suvanto ym. 2009, s. 168–169

⁸⁸ Kamera-lehti, s.29

koita, että kuvaa saisi vapaasti käyttää.⁸⁹ Valokuvan voi esimerkiksi merkitä seuraavasti: © Etunimi Sukunimi vuosiluku. Tekijänoikeusmerkin käyttäminen on siinä mielessä järkevää, että mahdollinen kuvan käyttäjä ymmärtää sen nauttivan tekijänoikeussuojaa.

Nykyisin voidaan tutkia onko julkaistua valokuvaa kopioitu laittomasti. Sen voi tehdä esimerkiksi Tineye -hakurobotilla. Ohjelman käyttö on helppoa: www-sivulle ladataan valokuva, jonka levinneisyyttä haluaa tutkia ja hakuroboti etsii tulokset. Tämän jälkeen voi tarkastella, millä sivuilla valokuvaa on käytetty ja ottaa tarvittaessa yhteyttä sivuston ylläpitäjään. Kuvan voi pyytää poistamaan tai vaatimaan sen käytöstä hyvitystä.⁹⁰

7.4 Toisen henkilön ottaman valokuvan julkaiseminen internetissä

Tekijänoikeuslain mukaan toisen valokuvaajan valokuvaa julkaistaessa, on ehdottomasti kysyttävä valokuvaajalta lupa julkaisemiseen, koska valokuvaajalla on aina oikeus päättää valokuvansa käytöstä. Julkaisuluvan saatuaan, valokuvaajan nimi on merkittävä julkaisuun selkeästi isyysoikeuden perusteella.

Edellä mainitun lisäksi kuvaa julkaistaessa on selvitettävä kuvassa olevien henkilöiden suostumus valokuvan julkaisemiseen, mikäli kyseessä on yksityisessä paikassa oleva valokuva. Ala-ikäisestä otettuun valokuvaan tarvitaan lisäksi vanhempien lupa. Edellä mainittuja asioita käsittelin tarkemmin luvussa 7.1.

Vanhat valokuvat aiheuttavat ongelmia, sillä valokuvaaja on saattanut kuolla. Ensiksi on mietittävä, onko valokuva teostason ylittävä valokuva. Teostason saa, jos kuva on valokuvaajan itsenäisen ja luovan työn tulos. Teostason ylittävyyden ratkaisun tekee oikeuskäytäntö. Tällöin suoja-aika on 70 vuotta valokuvaajan kuolemasta. Yleensä valokuvat nauttivat vain valokuvan suoja-aikaa, joka on 50 vuotta kuvan valmistamisesta.⁹¹

Euroopan talousalueen ulkopuolella olevista valtioista peräisin olevat valokuvateokset ovat yleensä suojattuina 70 vuotta kuvaajan kuolinvuoden päättymisestä.

---

⁸⁹ Kopiraitti

⁹⁰ Tineye

⁹¹ Suvanto ym. 2009, s.155

Poikkeuksen muodostavat, jos kuvan suoja-aika on päättynyt ennen vuotta 1996, jolloin EU-direktiivi määritteli suoja-ajan 50 vuodesta 70 vuoteen. Toinen poikkeus koskee valokuvateoksia, jotka ovat peräisin maista, joissa suoja-aika on lyhyempi kuin 70 vuotta kuvaajan kuolinvuoden päättymisestä. Tällaisiin valokuviiin sovelletaan kuvan alkuperämaan lyhyempää suoja-aikaa.⁹²

Facebookissa on aika ajoin erilaisia tempauksia, jossa vaihdetaan profiilikuvaksi esimerkiksi vanha koulu- tai armeijakuva. Monille kuvaa käyttäville ei tule mieleenkään, että kuva nauttii valokuvaajan tekijänoikeutta. Näin ollen valokuvaajalta on pyydettävä lupa ja nimi on merkittävä valokuvaan.

Samuli Seppälä Seppälän Koulukuvat Oy:stä kertoo, että he ovat tietoisia heidän valokuvien käytöstä sosiaalisessa mediassa. He eivät kuitenkaan ole harkinneet asian suhteen mitään jatkotoimenpiteitä.⁹³ Myös Kari Vähäkangas Omadesign-kuvaamosta kertoo samaa. Asiakkailta on mahdollisuus hankkia Omadesignin verkkokaupasta kuvia, joita he voivat käyttää sosiaalisessa mediassa.⁹⁴

7.5 Julkaistun valokuvan käyttäminen toisissa teoksissa

Siteeraussäännös on tekijänoikeuden yksinoikeuden rajoittamista. Säännös antaa oikeuden käyttää tekijänoikeuden alaista teosta osana uutta teosta. Siteeraamista on, että lainattavaa teosta referoidaan tai muuten selostetaan tekijänoikeuden alaisilla muutoksilla. Siteerausta ei kuitenkaan saa lyhentää niin, että sen merkityssisältö muuttuu. Lainausoikeus koskee kaikkia teoslajeja ja ne voivat olla analogisessa tai digitaalisessa muodossa.⁹⁵

Tekijänoikeuslain 22 § sallii julkaistun teoksen, eli myös valokuvan siteerauksen, mikäli se on hyvän tavan mukainen. Teoksesta saa ottaa lainauksen tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Lainauksella täytyy kuitenkin olla yhteys siteerattavaan teokseen. Hyväksyttävä tarkoitus voi olla esimerkiksi havainnollistamien ja selkeyttäminen. Laissa ei ole määritelty sitaattien enimmäis- tai vä-

---

⁹² IPRinfo 2/2007

⁹³ Seppälä 27.11.2014

⁹⁴ Vähäkangas 1.12.2014

⁹⁵ Harenko ym. 2006, s.172

himmäismäärää, käytännössä kuitenkin teos ei saa käsittää pelkkiä siteerauksia.⁹⁶

Valokuvaajan nimi on hyvän tavan mukaisesti merkittävä selkeästi siteerattavan kuvan yhteyteen, josta ulkopuolinen voi ne helposti havaita. Hyvän tavan mukaisuus tarkoittaa myös, että lainattava teos erottuu omasta työstä. Siteerausoi-
keutta ei voida käyttää mainos- ja markkinointitarkoituksiin.⁹⁷

Valokuvaa voidaan käyttää myös toisessa taiteenlajissa, esimerkiksi siitä voi-
daan maalata maalaus. Korkeimman oikeuden ratkaisussa vuodelta 1979⁹⁸ A oli maalannut taulun käyttäen esikuvana henkilön B valokuvaa. Korkeimman
oikeuden ratkaisun mukaan maalausta ei pidetty valokuvan kappaleena vaan
valokuvan pohjalta syntyneenä itsenäisenä teoksena.

Tekijänoikeusneuvon ratkaisussa vuodelta 2014 otetaan kantaa, jossa valoku-
vasta oli tehty öljyvärimaalaus.⁹⁹ Tekijänoikeusneuvosto tuli siihen tulokseen,
että öljyvärimaalaus ei ole identtinen valokuvan kanssa, joten maalaus ei ole
valokuvan kappale. Valokuvaa voidaan siis käyttää maalauksen esikuvana.

7.6 Facebook ja tekijänoikeus

Lokakuussa 2014 Facebookissa oli 1,35 miljardia käyttäjää.¹⁰⁰ Facebookissa
käyttäjät jakavat omia ajatuksiaan ja valokuviaan päiväkirjan tapaan. Kuvaa jul-
kaistaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että julkaistu tieto voi levitä hyvinkin
laajalle, vaikka tarkoitus on vain julkaista omalle kaveripiirille: Kaveri voi jakaa
tiedon omille kavereilleen ja he siitä taas omille kavereilleen.¹⁰¹

Tekijänoikeudet koskevat myös Facebookia ja siellä tehdyistä tai aiheutetuista
vahingoista ollaan vastuussa ja tekemistään vahingoista voi joutua maksamaan
vahingonkorvausta. Vastuuseen joutuu vahingon aiheuttanut henkilö.¹⁰²

---

⁹⁶ Haarman 2005, s. 188–191

⁹⁷ Harenko ym. 2006, s. 174–175

⁹⁸ KKO 1979 II 64

⁹⁹ TN 2014:16

¹⁰⁰ Taloussanomat

¹⁰¹ Pesonen 2013, s. 40–41

¹⁰² Pesonen 2013, s. 224

Facebook ilmoitti syksyllä 2014, että 1.1.2015 lähtien yhtiö omistaa käyttäjien tekijänoikeudet mm. valokuviiin. Monet laittoivat omalle Facebook-seinälleen yksipuolisen ilmoituksen, jossa ilmoitti, että kuvat ja päivitykset kuuluvat hänelle itselleen. Monissa päivityksissä nähtiin seuraavanlainen ilmoitus:

"Copyright-oikeuksistani: Vastauksena uudelle "Facebook"-politiikalle vakuutan, että kaikki minun henkilötietoni, valokuvani, piirustukseni, kirjoitukseni ja niin edelleen ovat minun Copyright-oikeuksiani (kuten Bernin yleissopimus sanoo). Facebookin Oikeus siirtää minun henkilökohtaisia tietojani kolmansille osapuolille 01.01.2015 alkaen on mitätön, koska olen julkisesti etukäteen kieltänyt tämän mahdollisuuden. Kaupallinen ja muutoin hyödyntäminen koskee kaikkia edellä mainittuja copyright-oikeuksiani, kussakin tapauksessa julkaisemiseen vaaditaan minulta jokaista kertaa varten kirjallista lupaa.

"Facebook" on julkinen yhtiö. Siksi käyttäjille suositellaan sosiaalisen verkoston sivulleen laittamaan tietosuojaa koskeva lausunto, muutoin (jos ilmoitusta ei julkaista sivulla ainakin kerran), olet automaattisesti antanut luvan tietojesi käyttöä varten, kuten sivusi, valokuvasi ja kaikkia tietoja joita julkaistaan sinun viestiesiäsi.

Jokainen, joka lukee tämän tekstin voi kopioida sen Facebook-seinälleen. Tämän jälkeen sinä olet suojattu tekijänoikeuslailla. Tämä tiedonanto on ilmoitus "Facebookille" - tämän tiedonannon jälkeen, kopiointi, jakelu ja minun henkilökohtaisten tietojeni tai muiden laittomien toimien suhteessa profiiliini sosiaalisessa verkostossa on ehdottomasti kielletty!"

Valitettavasti tällä protestilla ei ole mitään vaikutusta, sillä Facebookin käyttäjäehtoja ei voida muuttaa käyttäjien toimesta. Facebookin käyttäjät sitoutuvat noudattamaan Facebookin sääntöjä rekisteröitymisvaiheessa.¹⁰³ Lisäksi Bernin sopimukseen viittaaminen ei liity asiaan lainkaan, sillä se koskee sopimusta, jossa muista sopimusvaltioista peräisin oleville teoksille on myönnettävä sama tekijänoikeussuoja kuin omien kansalaisten teoksille.¹⁰⁴

Facebookin oikeus- ja vastuulausekkeessa sanotaan seuraavasti: *"Kaikki Facebookiin lisäämäsi tiedot ja sisältö ovat omaisuuttasi, ja voit hallita niiden jakamistapaa yksityisyysasetuksilla ja sovellusasetuksilla".*¹⁰⁵ Tämä tarkoittaa, että näiden näkymistä muille käyttäjille voidaan rajoittaa. Yleensä määrityksenä on, että kuvat ja muut päivitykset näkyvät vain ystäville. Kuitenkin kuvaa julkaista-

---

¹⁰³ Facebook1

¹⁰⁴ Haarman 2005, s. 28

¹⁰⁵ Facebook1

essa voidaan määrittää, että kuva näkyy julkisena, jolloin kaikki Facebookin käyttäjät voivat nähdä kuvan.

Seuraava lauseke sai monet Facebook-käyttäjät raivon partaan: *”Tämän lisäksi annat meille tekijänoikeussuojan alaisen sisällön, kuten kuvien ja videoiden (tekijänoikeussisältö), osalta seuraavat nimenomaiset luvat valitsemiesi yksityisyysasetusten ja sovellusasetusten mukaisesti: annat meille ei-yksinomaisen, siirrettävän, alillisensoitavan, maksuttoman, maailmanlaajuisen luvan (tekijänoikeuslupa) käyttää mitä tahansa tekijänoikeussisältöä, jonka julkaiset Facebookissa tai Facebookin yhteydessä”*.¹⁰⁶ Tämä tarkoittaa, että aina kun käyttäjä julkaisee mitä tahansa, koskien myös valokuvaa, sisällön omistaa Facebook ja yritys voi käyttää sisältöä miten haluaa. Facebook-käyttäjän on ymmärrettävä, että kuvan julkaiseminen Facebookissa tarkoittaa, että kuvaa voidaan jakaa määrättömästi ilman lupien kyselyitä.

Valokuvan jakaminen Facebookissa täytyy tehdä niin, että alkuperäisen kuvan ottajan tiedot säilyvät. Tämä onnistuu käyttämällä Facebookin jaa-linkkiä. Tekijänoikeuslain mukaan julkaistuja kuvia ei kuitenkaan voida käyttää toisissa yhteyksissä, esimerkiksi blogien kuvituksina ilman valokuvaajan lupaa. Kuitenkin yksityiseen käyttöön valokuvia voidaan tallentaa, esimerkiksi omalle tietokoneelle. Internetissä oleva julkinen blogi ei ole yksityistä käyttöä.

Jos ei halua omia valokuviaan jaettavaksi yleisesti internetissä, niitä ei kannata julkaista Facebookissa, varsinkin jos niistä on tarkoitus hyötyä myöhemmin taloudellisesti. Facebookin oikeus tekijänoikeuteen kuitenkin päättyy, kun poistaa kuvat palvelusta tai Facebookin käyttäjätilin: *”Tämä tekijänoikeuslupa päättyy, kun poistat tekijänoikeussisällön tai käyttäjätilisi, ja jollei sisältöäsi ole jaettu muiden sellaisten käyttäjien kanssa, jotka eivät ole poistaneet sisältöä. Kun poistat tekijänoikeussisällön, se poistetaan samaan tapaan kuin tyhjentäessäsi tietokoneen roskakorin. Pyydämme kuitenkin ottamaan huomioon, että sisältö voi säilyä varmuuskopioissa kohtuullisen ajan (vaikka se ei ole tällöin muiden saatavilla)”*.¹⁰⁷ Facebookin ehtojen mukaan kuva poistuu palvelusta. Tämä ehto

---

¹⁰⁶ Facebook1

¹⁰⁷ Facebook1

täytyy vain, jos kuvaa ei ole jaettu kenenkään muun käyttäjän toimesta. Näin ollen, jos haluaa kuvan poistuvan koko Facebookista, se täytyy myös olla poistettuna kaikilta kuvan jakaneilta henkilöiltä. Tämä voi olla käytännössä erittäin hankalaa toteuttaa, jos kuvaa on jaettu useita kertoja.

Facebookin verkkosivuilta löytyy myös lomake, jossa kuva voidaan pyytää poistamaan, mikäli se rikkoo tekijänoikeutta. Lisäksi palvelussa voidaan ilmoittaa, mikäli henkilöstä otettu kuva rikkoo yksityisyyden suojaa.¹⁰⁸ Vastuu kuvista siirretään käyttäjille, joten jokaisen itse pitää olla tarkkana kuviensa käyttämisestä. Kuvan poistamisesta päättää Facebook.

8 Yhteenveto

Kuten edellä on kirjoitettu, valokuvan tekijänoikeusasiat ovat kohtuullisen monimutkaisia. Kameroiden ja valokuvauksen yleistyessä valokuvaajalta vaaditaan asioista tietoa ja ymmärrystä. Monet ajattelevat, että oman kuvan saa aina julkaista. Näin ei kuitenkaan ole. Aina valokuvaa ei saa edes ottaa. Tässä yhteenvedossa selvitän lyhyesti, mitä asioita valokuvasta on tiedettävä sekä mitä asioita valokuvatessa henkilöitä ja valokuvaa julkaistaessa on otettava huomioon.

Valokuvan suoja-aika

Valokuva saa suojaa sekä teoksena että valokuvana. Kaikki valokuvat saavat valokuvan suojaa, mutta suoja-ajat ovat valokuvateoksella ja tavallisella valokuvalla erilaisia. Valokuvateos saa suojaa valokuvaajan eliniän ja 70 vuotta valokuvaajan kuolemasta lähtien ja tavallinen valokuva on suojattu 50 vuotta valokuvan valmistusvuoden päättymisestä. Suoja-ajan puitteissa valokuvaaja voi yksin määrätä valokuvan käytöstä eikä sitä saa ilman lupaa käyttää. Valokuvateoksen määritelmän saa valokuvalleen oikeuden päätöksellä tai Tekijänoikeusneuvoston lausunnolla.

---

¹⁰⁸ Facebook2

Kuvien ottaminen

1. Yksityisessä paikassa kuvan ottamiseen tarvitaan kuvan kohteelta aina lupa. Yksityinen paikka on koti, kotipiha, mökki, telta, vene tai muu vastaava paikka. Myös pihan rakennukset kuuluvat yksityiseen alueeseen. Omistusoikeus alueeseen ei vaikuta asiaan, vaan se koskee kaikkia. Hyväksyntä valokuvaukselle voi olla ns. hiljainen hyväksyntä, mikäli valokuvattava hymyilee tai poseeraa kameralle.
2. Julkisrauhan paikassa kuvaaminen on myös kielletty. Näitä ovat esimerkiksi virastot ja koulut, joihin ei ole yleistä pääsyä.
3. Yleisellä paikalla kuvaaminen on sallittua. Näitä ovat kadut, ostoskeskukset, ravintolat ja keikkapaikat. Kuitenkin omistajilla on oikeus valita asiakkaansa, joten esimerkiksi ravintoloissa ja keikkapaikoilla kannattaa pyytää etukäteen kuvauslupa. Kuvien poistamiseen kamerasta ei ole paikan omistajilla lupaa.
4. Alaikäisen valokuvaaminen tarvitsee aina vanhempien luvan.
5. Eläinten valokuvaaminen on sallittua. Mikäli lemmikkieläinkuvaa käytetään mainostarkoituksessa, tarvitaan omistajan lupa. Villieläimiä saa vapaasti kuvata.

Kuvien julkaiseminen

1. Toisen ottamaan valokuvaan tarvitaan aina valokuvaajan lupa.
2. Kuvien julkaisuun vaaditaan aina kuvan kohteen lupa, jos kyseessä on ihminen.
3. Alaikäisen kuvan julkaisuun vaaditaan vanhempien lupa. Teini-ikäinen voi antaa luvan itsenäisesti.
4. Yksityisessä paikassa salaa kuvattua kuvaa ei voida mitenkään julkaista.
5. Kuvaa ei saa julkaista, mikäli kuvan kohteena oleva henkilö esitetään loukkaavassa mielessä. Tässä tapauksessa ei ole väliä, vaikka kuva olisi otettu julkisella paikalla.
6. Kuvien julkaisussa on aina käytettävä malttia ja harkintaa, mikäli kuvan kohteena on henkilö.

Internet-valokuvat

1. Internetistä ladattuja kuvia ei saa julkaista, ellei niissä ole avointa käyttöoikeutta (CC-lisensointi, Creative Commons). Creative Commons -kuvia voi hakea hakukoneilla. Esimerkiksi Flickr-yhteisöpalvelusta löytyy tuhansittain CC-lisensoituja valokuvia. Käyttöehdot on kuitenkin luettava näistä tarkasti.
2. Oppilaitosten (peruskoulut, lukiot, ammattikorkeakoulut ja yliopistot) oppilaat ja opettajat voivat käyttää valokuvia harjoitustöissään, esityksissään ja opetuksessaan Digiluvalla. Kuitenkin valokuvaaja on aina mainittava. Kopiostolla on lista valokuvista, joita ei saa käyttää opetuksessa. Lisätietoa Digiluvasta on Kopioston [www-sivuilla](http://www.kopioston.fi).
3. Valokuvia voi ladata internetistä laillisista lähteistä yksityistä käyttöä varten ja kuvista saa ottaa valokuvatulosteen. Kappaleiden valmistamisen voi myös suorittaa ulkopuolinen henkilö, esimerkiksi valokuvaamo. Yksityisellä käytöllä tarkoitetaan, että käyttö on tarkoitettu omaan, perheen tai lähipiiriin käyttöön. Kaupallinen käyttö ei koskaan ole yksityistä käyttöä.

Riitojen ratkaisu

1. Mikäli huomaat, että kuviasi on käytetty laittomasti, ota ensin yhteyttä kuvan julkaisijaan ja pyydä kuvan poistoa palvelimelta. Ensisijaisesti tämä on parempi tapa kuin oikeuskäsittely, joka vie aikaa ja rahaa. Lisäksi voi vaatia rahallista korvausta kuvan käyttämisestä ja varsinkin, jos kuvan käyttö on kaupallista.
2. Jos edellä mainittu ei tuo tulosta, voi asian viedä käräjäoikeuden ratkaistavaksi.
3. Älä hoida riita-asiaa internetin keskustelupalstalla, sillä tämä voi johtaa kunnianloukkaussyytteeseen.

9 Pohdinta

Yleisesti ottaen valokuva ei nauti kovinkaan suurta suojaa tekijänoikeuden kannalta ja tämä on valitettavaa valokuvaajien kannalta. Valokuvaaja haluaa esitellä omia töitään internetissä ja pian valokuvat ovatkin jo lähteneet lainattavaksi. Monet valokuvaajat ovat ylpeitä siitä, että heidän kuvansa kelpaavat muillekin, mutta ymmärrän sen mielipahan, kun kuvia käytetään miten sattuu. Luin muutamilta keskustelupalstoilta monia tarinoita, joissa valokuvaajien kuvia oli käytetty väärin. Siellä oli tapauksia, jossa heidän ottamiaan valokuvia oli käytetty mainostarkoitukseen tai niistä oli tehty muita teoksia. Monet alistuvat kohtaloonsa, mutta oli joukossa niitäkin, jotka taistelivat oikeuksistaan.

Valokuvan tekijänoikeudet internetin aikakaudella ovat erittäin monimutkaista. Tarjontaa valokuvista on internet täynnä ja monille ei tule mieleenkään, että kuvat nauttivat valokuvan suojaa. Vasta tutkimusta tehdessäni ymmärsin, kuinka moneen väärinkäyttöön olen itsekin sortunut, vaikka omasta mielestäni olen valveutunut internetin käyttäjä. Tämän tutkimuksen tekeminen on siis ollut erittäin hyödyllistä jopa itseni kannalta.

Internetin keskustelupalstoilla oli myös paljon kysymyksiä, joissa haluttiin tietää, miten kuvaa voidaan käyttää. Esitettyihin kysymyksiin tuli paljon erilaisia vastauksia ja suurimmalla osalla ei ollut mitään ymmärrystä aiheesta. Iso osa oli sitä mieltä, että kun kuva on internetissä, sitä voidaan käyttää miten haluaa.

Suoja-ajan määritelmä näytti olevan monille asiasta kirjoittaville tuntematon käsite. Monissa kirjoissa ja lehtiartikkeleissa suoja-ajan käsite oli mennyt sekaisin. Tämä ei varmaan yhtään edesauta valokuvan tekijänoikeuden ymmärtämistä, kun erilaisia suoja-aikoja kerrotaan totuuksina.

Valitettava totuus on kuitenkin se, että varsinkin sosiaalisessa mediassa kuvien julkaisussa harvoin käytetään harkintaa. Lähes päivittäin näen kuvia, joissa kuvien kohteilta tai vanhemmilta ei ole kuvien julkaisulupaa pyydetty. Lisäksi sosiaalisessa mediassa on paljon kuvia, joissa valokuvaajan nimeä ei ole mainittu eikä lupaakaan ole todennäköisesti pyydetty. Oletan kuitenkin, että monet eivät kuitenkaan tee virhettä tahallaan, vain tietämättömyyttään. Valokuvien tekijänoikeuden tietoisuutta olisi ehdottomasti lisättävä, jotta erilaisilta tekijänoikeuden

loukkauksilta vältetään. Työsarkaa siis liittää kouluissa, vanhemmilla sekä erilaisissa medioissa.

Tutkittavaa valokuvan tekijänoikeudesta riittää vielä paljon. Tutkimuksissa voisi selvittää ammattivalokuvaajien näkemyksiä valokuvien tekijänoikeuksista ja niiden rikkomuksista. Muita tutkimuskohteita voisivat olla valokuvan tekijänoikeus työsuhteessa sekä kansainvälinen valokuvan tekijänoikeus.

Valokuvat

Kuva 1.

Verkkouutiset

Wikipedia nuolee näppejään - Tämä kaikkien tuntema uutiskuva on teos. Verkkouutiset. Valokuvaaja Kalle Kultala. Saatavilla www-muodossa http://www.verkkouutiset.fi/kotimaa/kultala_lehtikuva-2558. Luettu 20.3.2015

Kuva 2.

Wikimedia

Paavo Nurmi sytyttää olympiatulen. Valokuvaaja Rāshid Nasretdin. Saatavilla www-muodossa

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paavo_Nurmi_sytytt%C3%A4%C3%A4_olympiatulen_1952.jpg. Luettu 20.3.2015

Lähteet

Creativecommons

Tietoja lisensseistä. Saatavilla www-muodossa

<http://creativecommons.fi/lisenssit/> Luettu 20.3.2015

Facebook1

Facebookin oikeus- ja vastuulauseke. Saatavilla www-muodossa

<https://www.facebook.com/legal/terms>. Luettu 20.3.2015

Facebook2

Facebookin tietoa tekijänoikeuksista. Saatavilla www-muodossa

<https://www.facebook.com/help/249141925204375/>. Luettu 20.3.2015

Haarman 2005

Haarman Pirkko-Liisa. Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Talentum Media Oy. Helsinki 2005

Haarman & Mansala 2012

Haarman Pirkko-Liisa, Mansala Marja-Leena. Immateriaalioikeuden perusteet. 2. uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki 2012

Harenko ym. 2006

Harenko Kristiina, Niiranen Valtteri, Tarkela Pekka Tekijänoikeus. Kommentaari ja käsikirja. WSOYpro. Helsinki 2006

HE 89/126

Hallituksen esitys n:o 89 (1926vp) tekijänoikeutta sekä oikeutta valokuviiin koskeviksi laeiksi. Saatavilla www-muodossa

<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+89/1926>. Luettu 20.3.2015

HO 2007:1619

Helsingin Hovioikeuden ratkaisu 18.5.2007. Valokuvattavan oikeus valokuvaan - Kuvan luvottomasta kaupallisesta käytöstä maksettava korvaus. Saatavilla www-muodossa <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2007/helho20071619>. Luettu 20.3.2015

IPRinfo 2/2007

IPRinfo 19.6.2007. Kangas Satu. Vanhat valokuvat - vapaita vai suojattuja? IPR 2/2007. Saatavilla www-muodossa http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2007/IPRinfo_2-2007/fi_FI/Vanhat_valokuvat__vapaita_vai_suojattuja/ Luettu 20.3.2015

IPRinfo 2/2008

IPRinfo 15.8.2008. Harenko Kristiina. Tilattujen valokuvien suoja jäi epäselväksi. Saatavilla www-muodossa http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2008/IPRinfo_2-2008/fi_FI/Tilattujen_valokuvien_suoja_jai_epaselvaksi. Luettu 25.3.2015

IPRinfo 1/2012

IPRinfo 22.2.2012. Asikainen Saija-Leena, Tulokas Ilona. Pitäisikö henkilön kuvan käyttöä säätää lailla? Saatavilla www-muodossa http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2012/IPRinfo_1-2012/fi_FI/Pitaisiko_henkilön_kuvan_kayttoa_saataa_lailla/ Luettu 25.3.2015

IPRinfo 4/2013

IPRinfo 17.2.2014. Kotro Kristina. Valokuvat jakoon - mutta millä ehdoilla? IPR 4/2013. Saatavilla www-muodossa http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2013/IPRinfo_4_2013/fi_FI/valokuvat_jakoon/ Luettu 20.3.2015

Kamera-lehti

Kamera-lehti 3-4/2003. Hagström Pia. Kameraseura ry, Helsinki

KKO 1979 II 64

Korkeimman oikeuden ennakkopäätös vuodelta 1979. Tekijänoikeus, tekijänoikeuden kohde. Saatavilla www-muodossa <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1979/19790064t>. Luettu 20.3.2015

KKO 1989:62

Korkeimman oikeuden ennakkopäätös 18.4.1989. Vahingonkorvaus. Valokuva. Saatavilla www-muodossa <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1989/19890062> Luettu 20.3.2015

KKO 2013:100

Korkeimman oikeuden ennakkopäätös 31.12.2013. Kunnianloukkaus - Törkeä kunnianloukkaus. Yksityiselämän suoja - Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen. Sananvapaus. Saatavilla www-muodossa <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2013/20130100>. Luettu 20.3.2015

Kopiosto

Digilupa opetus- ja tutkimuskäyttöön. Saatavilla www-muodossa

http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/digilupa/fi_FI/digilupa/ Luettu 20.3.2015

Kopiraitti

Copyright-merkki. Saatavilla www-muodossa

http://www.kopiraitti.fi/ukk/fi_FI/copyright_merkki/ Luettu 20.3.2015

Kuvasto

Tietoa Kuvastosta. Saatavilla www-muodossa <http://kuvasto.fi/tietoa-kuvastosta/>

Luettu 20.3.2015

Minedu

Kansainvälinen tekijänoikeus ja sopimukset. Saatavilla www-muodossa

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/kansainvaelinen_tekijaenoikeus_ja_sopimukset/?lang=fi. Luettu 20.3.2015

Nordberg & Vuorenmaa 2006

Nordberg Kai, Vuorenmaa Tuomo-Juhani. Valokuvaajan uusi tekijänoikeusopas 2006. Musta taide. Helsinki 2006

Pesonen 2013

Pesonen Pirkko. Sosiaalisen median lait. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki. 2013

Seppälä 27.11.2014

Sähköpostihaastattelu. Samuli Seppälä 27.11.2014. Seppälän Koulukuvat Oy

Sorvari 2007

Sorvari Katariina. Tekijänoikeuden loukkaus. WSOY. Helsinki 2007

Suvanto & Mäkelä 2004

Suvanto Timo & Mäkelä Sakari. Henkilökuvaus digikameralla. Docendo Finland Oy. Jyväskylä 2004

Suvanto ym. 2009

Suvanto Timo; Rinne Olli & Mäkelä Sakari. Digikuva: Myynti, osto & käyttöoikeus. WSOYpro. Jyväskylä 2009

Taloussanomat

Facebook kasvamassa kaikilla rintamilla. Taloussanomat Bloomberg

29.10.2014. Saatavilla www-muodossa

<http://www.taloussanomat.fi/informaatioteknologia/2014/10/29/facebook-kasvussa-kaikilla-rintamilla/201415008/12> Luettu 20.3.2015

Tekijänoikeusneuvosto
Tekijänoikeusneuvosto. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla www-
muodossa
<http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto>. Luettu
20.3.2015

THO 2007:1560
Turun hovioikeuden ratkaisu 14.8.2007. Salakatselu. THO 1560/2007 Saatavilla
www-muodossa <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/2007/tho20071560>. Luettu
20.3.2015

Tineye
Reverse Image Search. Saatavilla www-muodossa <https://www.tineye.com/> Lu-
ettu 20.3.2015

TN 2003:6
Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2003:6. Valokuvan käyttäminen mainoksessa
ja oikeus valokuvaan. Saatavilla www-muodossa
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2003/liitteet/tn200306.pdf. Luettu
20.3.2015

TN 2007:6
Tekijänoikeusneuvoston lausunto 11.5.2007. Valokuvaajan moraaliset oikeudet.
Saatavilla www-muodossa
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2007/liitteet/TN_2007-6_edi.pdf.
Luettu 20.3.2015

TN 2007:15
Tekijänoikeusneuvoston lausunto 16.11.2007. Valokuvan teoskynnys. Saatavil-
la www-muodossa
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2007/liitteet/TN_2007-15_edi.pdf.
Luettu 25.3.2015

TN 2009:17
Tekijänoikeusneuvoston lausunto 13.10.2009. Yhteenliitetyt valokuvat. Saatavil-
la www-muodossa
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2009/TN_2009_17.pdf. Luettu
25.3.2015

TN 2011:9
Tekijänoikeusneuvoston lausunto 6.9.2011. Valokuvan teostaso. Saatavilla
www-muodossa
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2011/Valokuvan_teostaso_TN_2011-9.pdf. Luettu 24.3.2015

TN 2013:3

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 27.3.2013. Valokuvan teostaso. Saatavilla
www-muodossa

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2013/TN_2013-3.pdf. Luettu
20.3.2015

TN 2014:16

Tekijänoikeusneuvoston lausunto.11.11.2014. Maalauksen tekeminen valoku-
vasta. Saatavilla www-muodossa

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/tekijaenoikeusneuvoston_lausunnot/2014/TN_2014-16_anon.pdf. Luettu
20.3.2015

Valtiosopimus 2010:17

Tasavallan presidentin asetus WIPO:n tekijänoikeussopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Saatavilla www-muodossa
<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2010/20100017>. Luettu 20.3.2015

Virtanen 27.11.2014

Sähköpostihaastattelu 27.11.2014 hallitussihteeri Perttu Virtanen. Opetus- ja
kulttuuriministeriö

Vähäkangas 1.12.2014

Sähköpostihaastattelu. Toimitusjohtaja Kari Vähäkangas 1.12.2014. Oma De-
sign. Retouch Group Finland Oy.

Yle

Tavikset hakevat Facebookissa oikeutta laittomin keinoin. Hannukainen Heidi.
Yle 15.10.2013. Saatavilla www-muodossa

http://yle.fi/uutiset/tavikset_hakevat_facebookissa_oikeutta_laittomain_keinoin/6861507 Luettu 20.3.2015